

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1894. Andra Kammaren. N:o 19.

Fredagen den 16 mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Efter föredragning till en början af konstitutionsutskottets utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 6 och 13 riksdagsordningen biföll kammaren den af utskottet i nämnda utlåtande gjorda hemställan.

§ 2.

Föredrogos, hvar efter annat, och biföllos statsutskottets utlåtanden:

n:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till utveckling af statens telefonväsende; och

n:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

§ 3.

Likaledes biföllos lagutskottets härefter, hvar för sig, föredragna utlåtanden:

n:o 22, i anledning af justitieombudsmannens framställningar rörande dels ändring af 20 § i förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875 och dels tillägg till 23 § i samma förordning; och

n:o 23, i anledning af väckt motion om utarbetande af förslag ill lagbestämmelse i syfte att antingen fullt vitsord må tillerkännas nteckningsbok, eller beståndet af inteckning för nyttjanderätt, undantag och servitut göras beroende af inteckningens förnyelse.

§ 4.

Till kammarens afgörande förelåg vidare lagutskottets utlåtande n:o 24, i anledning af väckt motion angående ändrad

lydelse af 58 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

I berörda, inom Andra Kammaren af herr *C. A. Kumlin* afgifna motion, n:o 36, hade föreslagits: att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af 58 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, att för den fastighet, som af staten innehades för bedrifvande af bruks- eller fabriksrörelse, fyrktal skulle med hänsyn till kommunalutskylders utgörande påföras efter det belopp, som, derest bevilning för nämnda fastighet skulle enligt gällande bevilningsförordning utgå, på grund af taxeringsvärdet svarade mot sådan bevilning.

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr Kumlin: Med ledsnad ser jag, att den motion jag väckt blifvit af lagutskottet ihjelslagen. Jag beklagar verkligen de kommuner, som, så att säga, hafva staten till granne, ty staten betalar inga kommunalutskylder, men tager det oaktadt i anspråk alla de förmåner, som kommunen bereder.

Då det väl emellertid är omöjligt att mot utskottets afstyrkande vid denna riksdag få motionen igenom, skall jag icke göra något yrkande.

Herr Aulin: Att yrka bifall till den nu föreliggande motionen torde vara lika lönlöst, som det i förmiddags skulle hafva varit att mot statsutskottets afstyrkande yrka bifall till förslaget om anläggande af en rikstelefonledning till Eskilstuna.

Hvad nu den föreliggande motionen beträffar, anser jag, att motionären anført så tungt vägande skäl för sin framställning, att lagutskottet för sitt afstyrkande borde hafva haft mycket bättre skäl för att med fog kunna framställa sitt yrkande om afslag.

Emellertid torde det icke vara skäl att upptaga tiden med ett för öfrigt temligen lönlöst försvar för motionen, utan jag inskränker mig till uttalande af den förhoppning, att motionären ett följande år måtte återkomma med sitt förslag, och att utskottet då med mera välvilja måtte mottaga detsamma.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 5.

Föredrogs och bifölls lagutskottets utlåtande n:o 25, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till vissa ändringar i 3 kap. ärfdabalken.

§ 6.

I ordningen förekom härnäst lagutskottets utlåtande n:o 26, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser i fråga om skyldighet för egare af afsöndrad jord att till stamhemmanet utgöra vissa afgälder.

Om ändrade bestämmelser i fråga om skyldighet för egare af afsöndrad jord att till stamhemmanet utgöra vissa utskylder.

Utskottet hemställde i detta utlåtande, att ifrågavarande, inom Andra Kammaren afgifna motioner, den ena, n:o 49, af herr A. Olsson i Mårdäng och den andra, n:o 83, af herrar C. Persson i Stallerhult, O. Nylander, P. Svensson i Brämhult och B. Dahlgren, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman, mine herrar! Motiönärerna i denna fråga, af hvilka jag är en, hafva i år ej framlagts andra skäl än förlidet år, och lagutskottet, som afven i år afstyrkt motionen, har ej heller denna gång framkommit med några nya skäl för sitt afslagsyrkande. Något nytt kan ej heller under diskussionen framkomma, utan vi måste återropa samma skäl som förut till förmån för motionen.

Utskottet påstår, att genom en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag, att dessa lägenhetssegare skulle befrias från erläggande af afgäld till stamhemmanets egare, skulle frågans lösning kunna fördröjas.

Om jag vore af samma åsigt — att nemligen den ifrågasatta skrifvelsen skulle uppskjuta frågans lösning — skulle jag ej besvara kammaren med att framställa något yrkande om bifall till motionen; men jag tror, att så ej skall komma att ske, om kammaren besluter sig för denna skrifvelse.

Om man läser den proposition, som Kongl. Maj:t beslöt att för Riksdagen framlägga samma dag, som lagutskottets utlåtande är dagtecknad, skall man finna, att Kongl. Maj:t icke ämnar framlägga det förslag, som komiterade utarbetat, och hvars framläggande lagutskottet återopat såsom skäl för sin hemställan om afslag å motionen.

När nu Kongl. Maj:t beslutat att ej framlägga detta förslag, måne man då kan återopa detsamma såsom ett skäl för afstyrkande och påstå, att den omständigheten, att Riksdagen hos Kongl. Maj:t begär utredning om sättet för upphörande af afgälderna, skulle fördröja frågans lösning?

Den kongl. propositionen innehåller mycket nytt, och det föreslås der, att åtskilliga kronodomäner skulle förvandlas till sådana skattelägenheter, hvarom här är fråga. Det föreslås der afven i en punkt, "att upplåtelsen må ega rum enligt den i gällande eller blifvande lagstiftning stadgade ordning för jordstyckning, som af Kongl. Maj:t i hvarje fall pröfvas lämpligast."

Nu är det alldeles gifvet, att, när Kongl. Maj:t finner för godt att föreslå, att i de upplåtelser, som i enlighet med den kongl.

Om ändrade
bestämmelser
i fråga om
skylldighet för
egare af af-
söndrad jord
att till stam-
hemmanet ut-
göra vissa
utskylder.
(Forts.)

propositionen skulle komma att ske, skulle intagas bestämmelser derom, att de, som erhålla upplåtelse, måste underkasta sig den lagstiftning, som sedermera kan bestämmas, Kongl. Maj:t tänkt sig, att frågan ej kan lösas genom den lagstiftning, som redan finnes.

Under sådana förhållanden tror jag, att Andra Kammaren skulle göra klokt i att bifalla mitt och mina medmotionärers förslag om skrivelse till Kongl. Maj:t, hvarigenom frågan åtminstone komme att hållas vid lif.

Utskottet yttrar vidare, att det förslag till ny förordning om hemmansklyfning, som komitén utarbetat, skulle innehålla bestämmelse derom, att lägenhetsinnehafvarne skulle åläggas att betala skatt till det allmänna i stället för till stamhemmanets egare.

Jag tror ej, att en sådan ny lagstiftning behöfves, ty de lagbestämmelser, som redan finnas, ålägga dessa lägenhetsegare att betala skatt till det allmänna, ehuru de äfven få betala till stamhemmanets egare, och sålunda erlægga *dubbel skatt*; men det kan väl ej vara rimligt, att ett sådant förhållande får fortgå en längre tid.

Jag har i dagarne läst en handling, deri Konungens befallningshafvande i Skaraborgs län fastställt de skatter, som skola utgå från ett i handlingen särskildt uppgifvet hemman. Alla skatterna från det stamhemmanet utgöra 369 kronor. Från samma hemman äro afsöndrade åtskilliga lägenheter, som i afgäld betala till stamhemmanet 47 kronor 55 öre. När nu snart sagdt alla skatter, som finnas upptagna i nämnda handling, utgå efter bevillning, få således äfven lägenhetsinnehafvarne betala sina skatter efter bevillning, under det att de dessutom få betala till stamhemmanet sina 47 kronor 55 öre. Det kan hos dem ej annat än väcka grämselse, att de få betala dubbel skatt, under det att stamhemmanet blifvit befriadt från sina skatter.

Jag tror, att Andra Kammaren skulle genom bifall till motionen bereda alla sådana lägenhetsegare den glädjen, att de finge se, att kammaren åtminstone hade dem i åtanke och önskade att afhjelpa dylika orättvisa förhållanden. Den verkan skulle ett bifall till motionen åtminstone hafva.

Afslår kammaren deremot motionen, är det naturligt, att de ej kunna tänka annat, än att jordegarne — sedan de väl sluppit ifrån sina skatter, som de erlade på grund af gamla skatteordningen och numera betala efter taxeringsvärdet — ej äro angelägna att befria lägenhetsinnehafvarne från deras onera, utan fortfarande vilja, att dessa skola betala skatt ej blott till jordegarne, utan äfven till det allmänna.

Jag tror ej, att det vore nyttigt att fatta ett sådant beslut, och tager mig därför friheten att yrka bifall till den af mig med flere afgifna motionen.

Herr von Krusenstjerna: Lagutskottet har nu liksom föregående år erkant, att rättvisa och billighet fordra, att man till följd af grundskatternas och andra oneras afskrifning gör en minsk-

ning i den afgald, som dessa lägenhetsinnehafvare erlægga till stamhemmanen.

Frågan gäller sålunda endast, huruvida det tjenar någonting till att skrifva till Kongl. Maj:t eller icke. Beträffande denna sak, yttrade nyss den ene af motionärerna, att den hos Kongl. Maj:t anhängiggjorda frågan nu skulle vara fallen, och han hemtade stöd för detta sitt påstående i den proposition, som nyligen blifvit till Riksdagen aflemnad. För min del har jag i detta fall en annan uppfattning. Som motionären erinrade, har af den komité, som tillsatts för behandling af frågan om jordstyckning, år 1892 afgifvits förslag till lag om hemmansklyfning, egostyckning och jordafsöndring. Med anledning af en del anmärkingar i kammarkollegium omarbetades detta förslag af några komiterade, och det afgafs ett nytt förslag till lag angående hemmansklyfning, egostyckning och jordafsöndring. § 13 i detta förslag lyder: "Åstunder innehafvare af lägenhet, som blifvit från hemman för alltid afsöndrad, att, med befrielse från framtida erläggande af afgald till stamhemmanets innehafvare, genom mantalssättning å lägenheten i allo varda direkt skattskyldig till det allmänna, ege dertill rätt och göre derom ansökning hos Konungens befallningshafvande, som har att i ärendet höra stamhemmanets innehafvare." Och sedan kommer ett andra stycke, som tydligt visar, att meningen är, att lagstadgandet äfven skall hafva giltighet för förut skedda afsöndringar. Det heter nemligen: "Är lägenheten afsöndrad, innan denna lag trädt i kraft, vare stamhemmanets innehafvare berättigad att njuta det skadestånd, som kan föranledas deraf, att afgalden finnes vara större, än att den vid tiden för afsöndringen motsvarade hvad å lägenheten sig belöpte af den grundskatt samt de öfriga allmänna utskylder och besvär, hvilka stamhemmanet vid samma tid hade att utgöra", och så föreslås det då en särskild procedur för dylika fall.

Detta förslag föredrogs i Konungens högsta domstol i början af november sislidet år, och enligt det i högsta domstolen förda protokollet yttrades vid föredragningen af § 13 skiljaktiga meningar af högsta domstolens ledamöter, i det någon eller några — jag mins ej rätt hvilketdera — förfaktade den åsigten, att denna fråga borde lösas på det sätt, som den motionär, som nyss yttrade sig, synes hafva tänkt sig och som bestämdt angifvits af den andre motionären och som öfverensstämmer med hvad i lagen om ordnande af våghållningsbesväret på landet är stadgadt. Sedan dess har frågan hvilat hos Kongl. Maj:t till beredning för fattande af ett slutligt beslut i ämnet. Ärendet är således icke afgjort af Kongl. Maj:t, och när nu särskildt genom detta yttrande inom högsta domstolen äfven det sätt att lösa frågan, som motionärerna tänkt sig, blifvit föremål för Kongl. Maj:ts profning, så hemstaller jag, om man verkligen vinner något med en sådan skrifvelse som den af motionärerna ifrågasatta. Motionärernas förslag innebär icke något annat än en anhållan, att "Kongl. Maj:t täcktes låta utreda och för Riksdagen framlägga förslag derom, huru och på hvilka vilkor egare till afsöndrad jord må befrias från erläggande af

Om ändrade bestämmelser i fråga om skyldighet för egare af afsöndrad jord att till stamhemmanet utgöra vissa utskylder.
(Forts.)

Om ändrade bestämmelser i fråga om skyldighet för ägare af afsöndrad jord att till stamhemmanet utgöra vissa utkylder.
(Forts.)

dess afgälder, och det kan ju icke förnekas, att den frågan redan ligger hos Kongl. Maj:t till behandling och afgörande.

Det är på dessa skäl och då jag icke tror, att man vinner någonting med den ifrågasatta skrifvelsen, som jag tillåter mig att yrka bifall till lagutskottets hemställan.

Herr Folke Andersson: Då jag antecknat mig som reservant mot föreliggande betänkande, skall jag be att med anledning af detsamma få yttra några ord.

Det är väl, efter hvad jag tror, i kammaren icke mer än en mening om rättvisan och billigheten af motionärernas förslag, att de, som hafva afsöndrad jord, äfven böra hafva afskrifning af den skatt, som belöper sig på densamma, då hemmansegarne fått afskrifning på sin skatt.

Frågan blef då inom utskottet, såsom den föregående talaren omnämnde, huruvida man skulle påskynda frågans lösning genom att å nyo skriva till Kongl. Maj:t. För min del får jag säga, att, sedan nu Första Kammaren antagligen bifallit utskottets afstyrkande förslag, och ett bifall till motionen från Andra Kammarens sida endast vore att betrakta som en opinionsyttring, det skulle mycket förundra mig, om icke Andra Kammaren skulle bifalla motionärernas förslag, till bevis på att kammaren fasthåller samma uppfattning som i fjol.

Det skall icke försena utgången, utan tvärtom påskynda den, om Andra Kammaren fattar beslut i öfverensstämmelse med motionen, och jag ber därför att få yrka bifall till motionärernas förslag.

Härmed förklarades öfverläggningen i detta ämne slutad; och sedan propositioner af herr talmannen gifvits i enlighet med de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 7.

Härefter företogs till behandling lagutskottets utlåtande n:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard samt till lag angående jordfästning.

Ang. lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard.

Under punkten 1 hemstälde utskottet: att Riksdagen ville, beträffande förslaget till lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard, med förklarande, att Kongl. Maj:ts förvarande proposition i denna del icke kunde antagas i oförändradt skick, för sin del antaga ett inom utskottet uppgjort förslag till lag om enskild själavård, konfirmation och Herrens heliga nattvard.

För att afgifva förslag i fråga om sättet för föredragningen af ifrågavarande lagförslag hade ordet begärts af

Herr von Krusenstjerna, som nu i sådant afseende anförde: I fråga om det föredragna betänkandet tillåter jag mig hem-

ställa, att kammaren ville besluta, att lagutskottet, för den händelse förevarande lagförslag skulle komma att i vissa delar af den ena eller andra kammaren återförvisas, lemnas öppen rätt att vid ärendets förnyade behandling i afseende å de delar, hvilka kunna hafva blifvit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jemkningar, som af ifrågasatta förändringar i återförvisade delar kunna föranledas.

*Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.*
(Forts.)

Vidare tillåter jag mig hemställa i afseende å föredragningen af första punkten, att först måtte föredragas 5 och 13 §§ i ett sammanhang, derefter den af utskottet ur dess förslag uteslutna 14 § i Kongl. Maj:ts förslag, vidare i ordningsföljd 1 och öfriga paragrafer i utskottets förslag paragraf-vis, så ingressen och sist lagförslaget rubrik.

Slutligen ber jag att få föreslå, att redan vid föredragningen af 5 och 13 §§ diskussionen må få röra sig kring lagförslaget i dess helhet.

Efter af herr talmannen derom gifven proposition blef herr von Krusenstjernas förslag, i hvad det rörde befogenhet för lagutskottet att, i händelse af lagförslaget återförvisning i en eller flere delar, företaga jemkningar äfven i de delar af förslaget, som kunde hafva blifvit af kammaren med eller utan ändring godkända, af kammaren bifallet.

Vid härefter framställd proposition å herr von Krusenstjernas förslag i öfrigt eller i hvad det anginge sättet för föredragningen af lagförslaget i fråga, begärdes ordet af

Herr Hedin, som yttrade: Jag kan icke neka till, herr talmann, att jag finner betänkligheter emot en del af det förslag, som nyss framställdes af en ärad talare på stockholmsbanken. Kammaren har ju att fatta beslut, icke omedelbart öfver kongl. propositioner eller motioner, utan med anledning af föreliggande utskotts-betänkanden. Då så är, ser jag icke, huru det kan vara möjligt att med behörigt iakttagande af gifna former för ärendenas behandling i kammaren föredraga en af utskottet ur det kongl. förslaget utesluten paragraf. Den må komma under behandling på det sätt, att någon gör yrkande på bifall till denna paragraf, men att här omedelbart föredraga den till afgörande, det strider, tror jag, mot gällande praxis och eger icke stöd i grundlagen. Detta hindrar ju icke, att under diskussionen de, som vilja återställa den af utskottet uteslutna paragrafen och restituera den på sin plats i det kongl. förslaget, ju hafva frihet att göra yrkande om denna paragrafs återupptagande. Men mot det sätt, hvarpå det föreslagits, att den nu skulle föredragas, har jag, som sagdt, den betänkligheten, att det skulle strida såväl mot gällande praxis som mot grundlagen.

Mot de öfriga delarne af den ärade talarens förslag har jag ingenting att invända.

Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

Vidare anförde

Herr von Krusenstjerna: Mitt förslag, i hvad det afsåg att här skulle föredragas den af utskottet ur Kongl. Maj:ts förslag uteslutna 14 §, öfverensstämmer med det föredragnings sätt, som vidtogs vid 1880 års riksdag — jag kan nu icke säga med säkerhet, om det var så i denna kammare men åtminstone i Första Kammaren — i fråga om Kongl. Maj:ts proposition om den nya vattenrättslagen. Då föreslogs ett sådant föredragnings sätt af lagutskottets ordförande, f. d. statsrådet Lagerstråle, och detta godkändes af kammaren.

Herr Redelius: Herr talman! Det är ju sant som herr Hedin anmärkt, att utskottet ingenting har i stället för 14 § i Kongl. Maj:ts förslag. Men just deri, att utskottet ingenting föreslår i stället för denna paragraf, ligger, enligt mitt förmenande, detsamma som ett yrkande om afslag å 14 § af Kongl. Maj:ts förslag. Det är således liktydigt med det vanliga yrkandet, som förekommer och som också förekommit i detta plenum, att "den eller den motionen icke må föranleda någon åtgärd" eller att "ifrågavarande proposition icke må af Riksdagen bifallas". Jag tolkar det åtminstone på det sättet och derpå grundar jag min åsigt att paragrafen kan föredragas.

Herr Waldenström: När herr talmannen vid sin föredragning öfvergick till denna fråga, sade herr talmannen, att han skulle föredraga "*lagutskottets utlåtande* i anledning af Kongl. Maj:ts proposition" o. s. v. Det synes mig därför naturligt, att det är lagutskottets utlåtande, som skall föredragas, och icke den kongl. propositionen. Men i lagutskottets utlåtande förekommer icke den kongl. propositionens 14 § och kan således icke föredragas, fastän naturligtvis hvar och en af kammarens ledamöter kan yrka på, att den skall godkännas, i strid mot betänkandet.

Herr von Krusenstjerna: Med anledning af den tvekan, som här försports angående rättigheten af det utaf mig föreslagna föredragnings sättet, tillåter jag mig, då jag framställt förslaget, därför att jag ansett den 14 § i Kongl. Maj:ts förslag vara af den principiella vikt, att den borde företagas till afgörande, innan förslaget i öfrigt föredrages, men detta också kan vinnas på ett annat sätt, föreslå, att efter 5 och 13 §§ i utskottets förslag 14 § i sistnämnda förslag måtte föredragas. Derigenom få de, som önska, att i stället för 14 § i utskottets förslag 14 § i Kongl. Maj:ts förslag måtte antagas, tillfälle att göra ett sådant yrkande.

Herr Redelius: Herr talman! Trots det andra förslag, som nu framställts, skall jag be att få upptaga det af den förste propositionen framlagda förslaget, att 14 § i Kongl. Maj:ts proposition må föredragas. Ty utskottet säger ju i sin motivering på sidan

5 i betänkandet: "på grund af det anförda hemställer utskottet, att förevarande paragraf måtte ur förslaget utgå"; och detta berör just 14 §. Utskottet har således gjort en framställning om paragrafens uteslutande, åtminstone i sina motiv, fastän det icke upptagit denna framställning i sammanhang med sjelfva lagförslaget; men utskottet har dock gjort en hemställan, att paragrafen måtte utgå ur förslaget.

*Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)*

Jag kan således icke finna annat, än att utskottet i sjelfva betänkandet gjort en hemställan om paragrafens uteslutande ur förslaget, och på denna grund ber jag att få fasthålla förslaget om att 14 § må *sjelfständigt* föredragas.

Sedan öfverläggningen angående föredragningsättet härmed förklarats slutad, samt herr talmannen gifvit propositioner i enlighet med de olika yrkandena, biföll kammaren det af herr von Krusenstjerna i hans senaste anförande framställda förslag.

I följd häraf föredrogos nu i ett sammanhang §§ 5 och 13 i utskottets föreliggande lagförslag; varande dessa, jemte motsvarande paragrafer i Kongl. Maj:ts förslag, af följande lydelse:

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

5 §.

5 §.

1 mom. Barn inom församlingen, hvilka böra i den svenska kyrkans lära uppfostras, skola, då de uppnått den förståndsutveckling, att åt dem må lemnas tillträde till Herrens heliga nattvard, af prest inom svenska kyrkan sorgfälligt undervisas och beredas, dock ej tidigare än det år, under hvilket de fylla fjorton år; och åligger det barnets föräldrar eller målsman att senast innan barnet fyllt sjutton år hos kyrkoherden i den församling barnet tillhör anmäla det till erhållande af konfirmationsundervisning eller ock styrka, att barnet af annan prest inom svenska kyrkan erhållit eller erhåller sådan undervisning.

1 mom. Barn inom församlingen, hvilka böra i den svenska kyrkans lära uppfostras, skola, då de uppnått den förståndsutveckling, att åt dem må lemnas tillträde till Herrens heliga nattvard, af prest inom svenska kyrkan sorgfälligt undervisas och beredas, dock ej tidigare än det år, under hvilket de fylla fjorton år; och åligger det barnets föräldrar eller målsman att senast innan barnet fyllt sjutton år hos kyrkoherden i den församling barnet tillhör *för beredelse till nattvarden anmäla det till erhållande af derför lämpad undervisning*, eller ock styrka, att barnet af annan prest inom svenska kyrkan erhållit eller erhåller sådan undervisning.

2 mom. De barn, hvilka efter slutad undervisning pröfvats beredda att få tillträde till nattvarden och sjelfva åstunda att

2 mom. *Då barn, som efter slutad undervisning pröfvats beredt att få tillträde till nattvarden, åstundar att varda deraf delaktigt,*

Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

varda deraf delaktiga, skola i den ordning kyrkohandboken föreskrifver offentlig konfirmeras. 3 mom. Då barn, som åtnjutit konfirmationsundervisning, åstundar att konfirmeras, må det ej af föräldrar eller målsman derifrån hindras.

må sådant ej förvägras. Före nattvardsgången skall offentlig konfirmation i den ordning kyrkohandboken föreskrifver ega rum med de barn, som deri önska deltaga. Ej må barn af föräldrar eller målsman derifrån hindras.

13 §.

13 §.

Nattvarden må ej meddelas åt annan än den, som blifvit konfirmerad.

Nattvarden må ej utom i det fall, som i 14 § omförmäles, meddelas åt annan än den, som enligt den i 5 § stadgade ordning pröfvats beredd att varda deraf delaktig.

Beträffande dessa paragrafer hade reservationer anmälts:

dels af herrar von Krusenstjerna, Fröberg, C. H. Lundström, Pehrsson och L. O. Larsson, hvilka ansett, att § 5 mom. 2 och 13 § i Kongl. Maj:ts förslag till lag om enskild själavård m. m. bort af utskottet tillstyrkas; och

dels af herr Kardell, som ansett, att utskottet bort utan vidare afstyrka bifall till § 5 i Kongl. Maj:ts förslag.

Ordet lemnades till

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Gilljam, som yttrade: Herr grefve och talman, mine herrar! Då jag nu ber att få yttra några ord om det föreliggande utlåtandet af lagutskottet, så begagnar jag mig af den medgifna rättigheten att på en gång tala om förslaget i dess helhet.

Jag vill då börja med en erinran, att ett afslag å Kongl. Maj:ts förslag eller en ändring i detsamma innebär detsamma som hela frågans uppskjutande på en tid af minst fem år. Det är nemligen föga sannolikhet för, att något urtima kyrkomöte skulle tillkomma blott för denna frågas lösning. Det synes mig därför vara allt skäl för, att man begagnar det tillfälle, som nu är beredt, att söka få en lagstiftning till stånd inom ett af de ömtåligaste områden, nemligen själavården. Det är visserligen sant, att vi hafva lagbestämmelser för de flesta af de här berörda ärendena, men dessa bestämmelser äro så föråldrade, att de knappt kunna användas. Det är också af utskottet välvilligt erkänt, att någonting här bör och behöfver göras, likasom också utskottet erkänner, att det ifrågavarande förslaget erbjuder många fördelar. Utskottet har dock ansett, att i den kongl. propositionen förekommer åtskilligt, som icke uppbäres af den allmänna meningen och därför icke kan tillstyrkas, utan bör uteslutas eller ändras. Jag skall därför

med kammarens benägna tillåtelse genomgå de punkter, der utskottet gjort anmärkningar.

Rörande då först 5 § 2 mom. har utskottet erkänt nyttan och behovet af konfirmationsundervisningen: derom behöfver jag sålunda icke tala. Men utskottet har varit synnerligen angeläget att göra sjelfva konfirmationen frivillig, så att man skulle kunna begå nattvarden utan att förut hafva blifvit konfirmerad. Nu känner jag visserligen många fall, der konfirmanden efter slutad undervisning icke har velat vare sig konfirmeras eller begagna sig af sin rätt till tillträde till Herrrens nattvard. Jag känner också många fall, der konfirmanden väl varit benägen att konfirmeras, men icke velat begagna sig af sin rätt att begå Herrrens nattvard. Men deremot torde de fall vara ytterst sällsynta, då en konfirmand velat hafva tillträde till nattvarden, men icke velat konfirmeras. Jag har ju sjelf en mycket ringa omedelbar erfarenhet om de förhållanden, som äro rådande inom församlingarna, men efter allt hvad jag känner och hört bekräftas från flera håll, lära de fall, som utskottet uppställt såsom för sig bestämmande, vara så ytterst sällsynta, att jag anser, att man icke kan tillerkänna dem någon afgörande betydelse, när det gäller en lagstiftning i frågan.

Vidare har utskottet vid samma paragraf och här omordade moment anmärkt, att formen för konfirmationen och innehållet af de frågor, som dervid böra framställas, kunna bestämmas utan Riksdagens hörande, och att således Riksdagen, om den bifölle den kongl. propositionen, skulle besluta något, hvars innebörd för framtiden Riksdagen icke skulle kunna bedöma. Detta är visserligen sant, men icke bör man af denna anledning låta sig intagas af någon oro. Ty hvad skulle här kunna komma att inträffa? Föreställer man sig, att löftena skola blifva flera till antal och få ett mera strängt innehåll? I det afseendet kan jag hänvisa till hvad som tilldrog sig vid sista kyrkomötet. Der vann den äsigtan, att de två s. k. löftesfrågorna skulle borttagas och blott de tre trosfrågorna kvarstå, pluralitet, eburu denna pluralitet icke var kvalificerad, i följd hvaraf vi också fortfarande befinna oss på den ståndpunkt, som angifves i 1811 års handbok. Men den rigtning, i hvilken en eventuel förändring kommer att gå, synes man lätt kunna bedöma utan fara för misstag.

Utskottet har vidare gjort en anmärkning mot sjetta paragrafens första moment, hvilket lyder: "Efter derom skedd pålysning skall i hvarje församling nattvarden, på sätt kyrkohandboken föreskrifver, hållas så ofta församlingsmedlemmar det begära och i allmänhet minst en gång i månaden". Utskottet har dervid hanvisat på små församlingar med fåtalig befolkning, der nattvardsgångar en gång i månaden knappast skulle kunna ega rum på grund af bristande nattvardsgäster. När jag läste sjetta paragrafen, sådan den lyder i Kongl. Maj:ts förslag, förestälde jag mig, att den icke afsåg något annat, än att tillfälle till nattvardsgång skulle beredas församlingens medlemmar så ofta, att ingen skulle hafva anledning att klaga öfver för långa mellanrum. För att en prest icke skulle af beqvamlighetsskäl eller dylikt göra inskränk-

Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

ning i nattvardsgångarnas antal, var det som det stadgades skyldighet för honom att i allmänhet hålla sådana minst en gång i månaden. Men om på grund af de af utskottet antydda förhållanden det icke kräives eller ens är möjligt att hålla nattvardsgångar så ofta, hvad är då naturligare, än att presten och kyrkostämman komma öfverens att reducera dessa nattvardsgångars antal, och på sin höjd skulle härförutom erfordras vederbörande domkapitels godkännande. Jag anser sålunda, att anmärkningen i detta afseende har mycket liten betydelse och att icke någon ändring i paragrafens lydelse behöfver vidtagas på grund af de utaf utskottet anförda skäl.

Mot § 9 har sedermera utskottet gjort en anmärkning. Utskottet säger, att "enligt förordningen den 20 september 1859 är medlem af svenska kyrkan berättigad att äfven utan nödfall mottaga nattvarden inom annan församling än den, till hvilken han hör, eller af prest, som icke är anstald i sistnämnda församling, hvarvid det emellertid åligger den, som vill blifva delaktig af nattvarden, att med sin själasörjares bevis styrka, att han är enligt gällande lag oförhindrad till sakramentets begående".

Nu har jag icke kommit att särskildt se efter ordalagen i den ifrågavarande förordningen, men jag såg den citerad i en af våra allmänna lageditioner. Der stod det icke "berättigad", utan "må vara honom tillåtet". När nu af Kongl. Maj:t föreslås, att den, som vill begå nattvarden inom annan församling än den han tillhör eller mottaga den af annan församlings prest, icke skall behöfva hafva med sig sin själasörjares bevis, så tycker jag, att Kongl. Maj:ts förslag innebär större frihet än nuvarande stadgande. Det står naturligtvis den ifrågavarande personen fritt att förete sådant bevis, men han skulle icke vidare vara skyldig dertill. I Kongl. Maj:ts proposition föreslås nemligen, att den främmande prestens pröfning är hvad som i detta fall erfordras. Så vidt jag förstår, har den främmande presten icke mer skäl att göra invändningar efter den föreskrift, som gifves i Kongl. Maj:ts proposition, än efter det stadgande, som förekommer i förordningen af den 20 september 1859. Vi böra icke heller tänka oss, att presten skulle i förväg vara obenägen att gå dens önskan till mötes, som vill begå nattvarden, utan vi måste tvärtom förutsätta, att presten är benägen att tillmötesgå hans önskan. Jag kan sålunda icke finna, att detta stadgande är på något sätt otydligt affattadt eller behöfver välla minsta betänklighet.

Hvad § 13 beträffar, så har utskottet ansett sig der böra tillägga de orden: "utom i det fall, som i 14 § omförmäles". Det skulle vara för fullständighetens skull, säger utskottet, som detta tillägg är gjort. Men om man läser § 15 i Kongl. Maj:ts förslag, der det heter: "Begäres nattvarden af någon, som är stadd i dödsfara, må den icke under något förhållande honom af prest förvägras", frågar jag, kan man i högre grad skydda den döendes rätt än genom ett sådant stadgande?

Jag öfvergår härefter till den af lagutskottet uteslutna § 14 i Kongl. Maj:ts förslag. Det är naturligtvis den omtäligaste punkten

i hela förslaget. Det är dock, mine herrar, här icke fråga om, såsom på något ställe sagts, att ställa presten mellan syndaren och Gud. Nej, det är något helt annat och mycket mindre, som begäres. Det begäres blott och bart, att svenska statskyrkan lika väl som hvarje annat kyrkligt samfund skall hafva något skydd emot påträngningar af dem, som antingen genom *uppenbart* ogudaktigt lefverne — märk väl, jag betonar *uppenbart* — eller hädelse mot Gud och gäckeri af sakramenten, eller fiendtligt uppträdande på öppet sätt mot den kristna religionen, visa sig vara fiender till kyrkan. Det är frågan om att svenska statskyrkan icke skall behöfva släppa sådana fram till nattvardsbordet. Låt oss tänka på hvilka fordringar de frireligiöse hafva i detta afseende. De bilda nattvardsföreningar i syfte att kunna från nattvardens begående tillsammans med dem utesluta sådana personer, som de icke anse vara sant troende kristna. Något dylikt kan icke svenska statskyrkan och vill väl icke heller göra något försök dertill, ty den vet, att det finnes blott *en*, som kan ransaka hjertan och njurar. Men när man ser, att en person genom *uppenbart* gudlöst lefverne eller genom *uppenbar* opposition mot svenska kyrkans lära och ordning visar sig icke vilja tillhöra dess medlemmar, så är det tydligt, att en sådan person icke heller bör få komma i åtnjutande af kyrkans nådeförmåner. Det minsta, man kan begära, är väl, att presten i dylika fall skall få kalla personen till sig och tala vid honom, om jag ock på samma gång vill framhålla, att presten bör noga akta sig att i oträngda mål chikanera församlingsmedlemmar genom att förvägra dem tillträde till nattvarden. Det står också i förslaget sista paragraf taladt om, att när prest utesluter någon från nattvarden, skall han vara skyldig gifva besked om grunderna för sin åtgärd, och den, som anser sig förfördelad, kan på rättslig väg skaffa sig upprättelse.

Utskottet säger vidare — jag tror icke det håller bra streck inför en kristlig åskådning, och för öfrigt är det visst endast ett citat —: "den omständighet, att någon genom att hafva hädat Gud eller i öfrigt gjort sig skyldig till förseelse, som omförmäles i förevarande paragraf, torde nemligen icke vara till fyllest för antagandet, att han icke skulle kunna värdigt begå nattvarden". Jag har föreställt mig, att ånger öfver synden och allvarligt uppsåt att bättra sitt lefverne skulle vara oundgängliga vilkor för ett värdigt begående af nattvarden, och att således den, som icke känner ånger öfver sin synd och icke vill bättring, icke kan värdigt begå nattvarden. Men skulle han ångra sin synd och lofva allvarlig bot, då står det, såsom herrarne veta, i § 14, att presten skall låta honom få tillträde till nattvardsbordet.

Utskottet säger vidare, att kyrkolagskomitén velat betrakta detta stadgande såsom ett rent självårdsärendet och att i följd deraf icke borde annorledes än genom den uteslutnas egna åtgörande deråt gifvas någon som helst offentlighet. Utskottet har med anledning häraf ett resonnement, huru denna offentlighet ändå alltid kommer till stånd, när presten kallar till sig den obotfärdige och varnar honom för att icke gå till nattvarden. Jag

Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

Ang. lag om
enskild sjä-
lavård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

anser icke, att jag bör spilla många ord härpå. Har presten den nödiga finkänsligheten och grannlagenheten, ställer han nog så till, att den kallade icke behöfver onödigtvis blottställas. Han har många medel för vinnandet af det målet.

Beträffande hvad utskottet slutligen yttrar, att vägran af tillträde till nattvarden är en kyrkotuktsåtgärd och icke att anse såsom ett själavårdsärende, så synes det mig tvärtom vara en verklig förtjenst i det af Kongl. Maj:ts framlagda förslaget, att saken behandlats såsom ett själavårdsärende. Man har just velat göra allt hithörande så enskildt som möjligt mellan presten och den ifrågavarande personen. Man har icke velat hafva någon juridisk straffpåföljd, man begär blott, att presten skall kunna kalla den skyldige till sig och tala vid honom.

Jag tror, att jag nu genomgått de anmärkningar, utskottet framställt. De synas mig dels vara af mindre vikt och dels icke fullt befogade. På grund deraf vågar jag påstå, att om man vill själfva saken, kan man utan den minsta betänklighet antaga Kongl. Maj:ts förslag. Vi skulle derigenom försätta vår svenska kyrka i ett vida bättre och lyckligare skick beträffande hithörande förhållanden, än hon för närvarande har, enär de nuvarande lagbestämmelserna ofta på grund af sin form och ofta äfven på grund af sitt innehåll icke vidare kunna tillämpas.

Med stöd af hvad jag nu anfört hemställer jag, att kammaren behagade bifalla Kongl. Maj:ts proposition oförändrad.

Vidare anförde:

Herr Waldenström: På förmiddagen träffade jag en af Stockholms mera framstående prestmän, hvilken åhört diskussionen om denna sak i Första Kammaren. Han frågade mig, om jag icke ville säga ett ord i Andra Kammaren till förmån för det kongl. förslaget, som han ansåg vara ganska bra. Jag slog då upp utskottets utlåtande och påpekade för honom åtskilliga punkter samt frågade: "Skulle du verkligen vilja, att detta blefve lag, och skulle du själf vilja blifva föremål för denna lags tillämpning i dessa punkter?" — "Ja", sade han, "det förstås, enskildheter kunna ju finnas deri, som icke äro bra, men principen i det stora hela är i alla fall god". Alltså måste han, som sagdt, medgifva, att här funnos enskildheter af den beskaffenhet, att hvarken han eller någon annan, som riktigt tänkt på hvad förslaget innebär, kunde önska, att det måtte blifva lag.

Herr statsrådet sade nyss, att detta är ett mycket viktigt lagförslag och att det rör en af de ömtåligaste delarne af kyrkolagstiftningen. Deri vill jag gifva honom fullkomligt rätt. Men just därför bör man också här förfara med en alldeles särskild varsamhet samt icke låta sig förledas eller skrämmas till något förhastadt steg af det, som herr statsrådet sade, nemligen att om Riksdagen nu vidtager någon förändring i det kongl. förslaget, så måste frågan hvila till nästa lagtima kyrkomöte, enär det icke vore antagligt, att för denna frågas skull ett urtima kyrkomöte

skulle komma till stånd. Dessa herr statsrådets ord förde mig för resten på en tanke, som äfven förut framställt sig för mig, nemligen om den ordning är riktig, i hvilken Kongl. Maj:t gått till väga vid framläggandet af detta lagförslag såväl som af åtskilliga andra. I 87 § regeringsformen säges, att det är Konung och Riksdag, som stifta kyrkolag, dock att dervid erfordras samtycke jemväl af allmänt kyrkomöte för att beslutet skall blifva lag. Kongl. Maj:t har i nu föreliggande fall först gått till kyrkomötet och kommer sedan med kyrkomötets lagförslag till Riksdagen. Jag anser detta opraktiskt, om jag också icke kan bestämdt säga, att det strider mot den af mig citerade grundlagsparagrafen. Först skulle Kongl. Maj:t hafva framlagt lagförslaget för 1893 års Riksdag och låtit denna besluta deröfver. Hade då Riksdagen antagit en lag i ärendet, så hade Kongl. Maj:t egt att öfverlemnna densamma till 1893 års kyrkomöte för att inhemta dess samtycke dertill. Då hade tid kunnat vinnas. Och det hade väl äfven varit mer enligt med § 87 regeringsformen. Det må nu emellertid dröja kortare eller längre tid, innan en ny lag i förevarande ämne kommer till stånd: bättre är, att det dröjer 5 eller 6 år till, än att Riksdagen nu skulle fatta ett förhastadt beslut.

Jag vill nu icke fästa mig vid en del smärre oegentligheter i lagförslaget, hvilka kunna förbigås, ehuru de ingalunda äro utan betydelse, utan jag skall genast börja med 5 §. Dess innehåll är af den beskaffenhet, att vi, såvidt jag förstår, skulle genom dess godkännande taga ett ofantligt stort steg tillbaka. Vi hafva under många år i vårt land kämpat för att blifva af med det *faktiska* konfirmationstvång, som ligger deri, att konfirmationen gjorts till vilkor för åtskilliga borgerliga förmåner — ja, till vilkor för så rent borgerliga förmåner som t. ex. att vinna inträde vid tekniska högskolan i Stockholm. Skulle vi då, sedan vi förut bekämpat ett *faktiskt* konfirmationstvång, nu vilja taga på oss ansvaret af att införa ett *legalt* konfirmationstvång, som förut ej funnits? För min del tror jag icke, att Andra Kammaren skall vilja vara med om ett så ofantligt stort steg bakåt.

Det står i förslagets § 5, att det åligger barnets föräldrar eller målsman "att senast innan barnet fyllt sjuått år hos kyrkoherden i den församling barnet tillhör för beredelse till nattvarden anmäla det till erhållande af derför lämpad undervisning, eller ock styrka, att barnet af annan prest inom svenska kyrkan erhållit eller erhåller sådan undervisning". Om nu föräldrarna icke anse det vara rätt och tillbörligt, att deras barn konfirmeras, så skola de ändå enligt denna paragraf vara tvungna att anmäla det till konfirmationsundervisning; och om barnet sjelft icke vill konfirmeras, så skall det dock enligt samma paragraf vara tvunget att mottaga konfirmationsundervisning. Men om föräldrarna trots lagen icke anmäla det, och om barnet sjelft icke går till presten, hvad skall man då göra? Skall man hemta barnet genom polis, eller hvilken åtgärd skall man väl vidtaga mot såväl föräldrarna som barnet? Kongl. Maj:t hade i sammanhang med lagen om konfirmation m. m. för kyrkomötet föreslagit en lag om kyrko-

Ang. lag om
enskild själa
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

tukt. Kyrkomötet antog icke denna lag så, som Kongl. Maj:t föreslagit den, utan ändrade densamma i vissa stycken så väsentligt, att Kongl. Maj:t nu för sin del icke kunnat gilla den. Det var reson, när båda lagförslagen lades fram i ett sammanhang, så att i den ena lagen sades, huru man skulle förhålla sig mot dem, som bröto mot den andra lagen. Men nu har Kongl. Maj:t sjelf slopat lagen om kyrkotukt, och då skulle det vara af intresse att få veta, hvad man vill göra mot föräldrar, som icke anmäla sitt barn före dess 17:de år, eller mot det barn, som icke går till presten.

Men icke blott det. När det är fråga om konfirmationsundervisning, så vill jag fråga herrarne, om det är skäl att, för sådan undervisnings erhållande, tvinga till presten ett barn, som t. ex. sitter i sjetten eller sjunde klassen af ett allmänt läroverk och som redan besitter kunskaper i kristendomens hufvudstycken, hvilka betydligt öfvergå de kunskaper, som vid konfirmationsundervisningen meddelas? För min del hoppas jag, att Andra Kammaren icke skall medverka till antagandet af en sådan lag.

Men jag skall öfvergå till några andra punkter, eftersom diskussion är tillåten öfver hela förslaget. Ut i § 6 förekommer ett stadgande, som är ganska besynnerligt. Det står nemligen i Kongl. Maj:ts förslag, att nattvardsgång skall ega rum "så ofta församlingsmedlemmar det begära", och i utskottets förslag, att nattvardsgång skall hållas "i allmänhet minst en gång i månaden" o. s. v. "samt dessutom så ofta församlingsmedlemmar det begära". — Om det nu är fyra å fem personer, som begära, att nattvardsgång skall hållas *hvarje* söndag, huru skall man då bära sig åt enligt denna paragraf? Der står icke huru många, som skola begära, för att presten skall vara pliktig att efterkomma deras begäran; det står icke heller, att deras rättighet att begära skall vara på något sätt inskränkt. Det stadgandet, att nattvard skall hållas minst en gång i månaden, är för resten orimligt. Omständigheter kunna nemligen vara för handen, som göra det helt enkelt omöjligt att hålla nattvardsgång så ofta. Herr statsrådet sade, att presten då kan med församlingen träffa annan öfverenskommelse, och att sådan öfverenskommelse endast behöfver godkännande af domkapitlet. Men något sådant medgifvande förekommer alls icke i lagförslaget, och jag föreställer mig, att intet domkapitel skall finna sig befogadt att suspendera gällande lag. Nej, väckes fråga derom, så måste det svara vederbörande, att de hafva att rätta sig efter gällande lag; och der står "minst en gång i månaden" samt "dessutom så ofta församlingsmedlemmar det begära".

Jag skall vidare med anledning af § 14 be att få berättiga ett yttrande af herr statsrådet, nemligen det, hvori han berörde de frikyrkligas åskådningssätt i der omhandlade sak. Jag tror, att herrarne skola tillerkänna mig i denna del något vitsord. Herr statsrådet sade, att de frikyrkliga vidtaga alla åtgärder för att från nattvarden utestänga alla sådana, som icke äro sant troende, men det kan icke svenska kyrkan göra, emedan hon vet, att det

endast är *en*, som ransakar hjertan och njurar. Jag skall be att få upplysa herr statsrådet, att de frikyrkliga likaväl som svenska statskyrkan veta, att det är endast *en*, som ransakar hjertan och njurar. De frikyrkliga sträcka därför icke heller sina åtgärder för kyrkotukt längre än till det yttre lefvernet och munnens be-kännelse. Om hjertats tro verkligen öfverenestämmer med den goda be-kännelsen och det utvärtes kristliga lefvernet, det öfver-låta de åt Gud att bedöma. Men der lefvernet vittnar om andlig död, der utesluta de en sådan menniska från församlingens gemenskap. Och detta är icke allenast en biblisk, utan ock ren lutersk ståndpunkt.

*Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)*

För öfrigt skall jag icke annat än yrka afslag å hela det föreliggande lagförslaget.

Herr *Hammarström* instämde häruti.

Herr *Grundell*: Skälet, hvarför lagutskottet icke ansett sig kunna tillstyrka antagande af 5 § 2 mom. af Kongl. Maj:ts förslag till lag angående enskild själavård m. m., angifves på sid. 2 af betänkandet sålunda: "det kan inträffa, att ett barn, oaktadt det känner en innerlig längtan och ett djupt behof att få deltaga i nattvarden, finner sig icke kunna med rent samvete besvara alla ofvannämnda frågor, samt af sådan anledning afhåller sig från konfirmationen". För min del anser jag icke att det är möjligt, att ett barn, som står i begrepp att förklaras såsom en fullt myndig församlingsmedlem, om det, såsom här står, känner en innerlig längtan och ett djupt behof att få deltaga i nattvarden, kan känna sig förhindradt att uttala sin anslutning till den af alla kristna kyrkosamfund i verlden antagna apostoliska trosbe-kännelsen samt att lofva att med Guds hjälp under nådemedlens bruk förblifva vid denna be-kännelse. Jag kan därför icke annat än yrka afslag på utskottets hemställan om bifall till Kongl. Maj:ts proposition beträffande de nu föredragna paragraferna.

Medan jag har ordet, vill jag såsom en kyrkans tjenare på det allvarligaste protestera mot utskottets tillvägagående att helt och hållet utesluta 14 § af lagförslaget enligt Kongl. Maj:ts proposition i stället för att tillstyrka en förbättring af det stadgande, som hittills i någon mån varit ett värn för det heliga sakramentet. Detta utskottets tillvägagående att helt och hållet rifva ned detta värn är enligt mitt förmenande en synnerligen radikal åtgärd.

Herr *Bruzelius*: Villigt må erkännas, att de lagbestäm-melser, som för närvarande gälla i afseende å de viktiga ämnen, som i den kongl. propositionen afhandlas, äro antiqverade. Men då det gäller, att, i stället för föräldrade bestämmelser, antaga nya, är det, enligt min mening, af allra största vikt att tillse, huruvida dessa nya bestämmelser verkligen uppbäras af det allmänna rätts-medvetandet eller icke.

För min del nöjer jag mig nemligen hellre med en föräldrad lag, som näppeligen blifver tillämpad, än jag bidrager till stif-

Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

tande af en ny, hvarom med visshet kan antagas, att den icke uppbäres af det allmänna rättsmedvetandet, och för min del hyser jag verkligen den tro, att detta lagförslag icke uppbäres af det allmänna rättsmedvetandet.

Med den rätt, som nyss blef kammarens ledamöter lemnad att diskutera hela lagförslaget, vill jag genast vända mig mot den 14 § i det kongl. förslaget.

Vid granskning af detta lagförslag hafva många anmärkningar deremot blifvit framställda, men icke mot någon paragraf hafva gjorts så många, så tungt vägande anmärkningar som just mot denna 14 §. Detta är i sanning ej underligt.

I denna paragraf bestämmas nemligen de fall, i hvilka det skall vara prest tillåtet att förvägra församlingsmedlem att blifva delaktig af Herrens heliga nattvard.

Kammarens ledamöter hafva säkerligen alla funnit, att, enligt paragrafens lydelse, det skulle blifva prest tillåtet att förvägra nattvarden icke blott åt "den, som hädat Gud, lastat eller gäckat Guds heliga ord eller sakramenten, gjort gäckeri af gudstjensten, smädat den kristna tron eller eljest visat sig såsom uppenbar motståndare till densamma", utan också den, som "förer ett lastbart och förargelseväckande lefverne, ehvad han därför blifvit lagförd eller icke och ändå att straff derå ej finnes i allmän lag utsatt".

Jag vill fråga: hvar finnes gränsen för denna rätt till förvägran? Den gränsen finnes, som kammaren behagade finna, endast i prestens subjektiva uppfattning. "Att föra ett lastbart och förargelseväckande lefverne", det är ett uttryck, som jag för min del icke vet, hvar det i tillämpningen i förevarande afseende skall börja eller sluta.

Vidare säges i 3 mom. af denna 14 §, att om åtgärd, som enligt denna paragraf vidtagits — d. v. s. att kyrkoherden kallat personen i fråga till sig för samtal och personen antingen icke hörsammar kallelsen eller ock hörsammar kallelsen, men presten af samtalet anser sig finna, att personen icke bör undfå nattvarden — så skall nattvarden förvägras och anteckning derom göras i den ifrågavarande personens flyttningsbetyg.

Denna anteckning följer personen således från församling till församling, och han kan med svårighet blifva fri från denna för honom nedsättande anteckning.

Bestämmelsen i 3 mom. fans ej i det ursprungliga, af komiterade uppgjorda förslaget. Deri stod tvärtom, att någon dylik anteckning ej fick inflyta i prestbetyg.

Om vi nu se till, huru vid granskningen inom högsta domstolen detta lagförslag upptagits, så finna vi, att af de sju justitieråd, som granskat förslaget, hafva tre motsatt sig hela 14 §. Huruvida ett fjerde justitieråd velat hafva bort hela paragrafen eller blott 3 mom., det tilltror jag mig icke att med full visshet säga. Tre justitieråd hafva motsatt sig 3 mom. och endast ett justitieråd har lemnat paragrafen utan anmärkning.

Biand de skäl, som för uteslutande af hela § 14 anfördes inom högsta domstolen, skall jag taga mig friheten framhålla detta:

“Vid granskning af 1873 års förslag till kyrkolag, hvilket upptog prestens rätt att vägra tillträde till nattvarden bland kyrkotuktsmedlen, anförde högsta domstolens fleste ledamöter, att uteslutande från nattvarden, hvarigenom *den*, som *uteslöte*, likasom stälde sig hindrande i vägen för syndaren, då han ville närma sig sin Frälssare, syntes vara en olämplig, likasom för den äldsta kyrkan okänd kyrkotuktsform. I förevarande förslag är så tillvida hänsyn tagen till berörda yttrande, att uteslutande från nattvarden icke upptagits bland kyrkotuktsmedlen. Men bestämmelsen har i stället införts såsom en akt af den enskilda själavården; den är iklädd en annan form, men sjelfva dess innebörd är densamma som förut, och hvad i anledning af 1873 års förslag inom högsta domstolen anmärkts deremot, synes mig tillämpligt äfven nu.”

Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

Vidare vill jag påminna, hurusom vid behandlingen af detta lagförslag under 1893 års kyrkomöte kyrkolagsutskottet föreslog, att i § 14 några förmildrande ord borde införas, så att i stället för att i andra stycket i det kongl. förslaget står: “*skall kyrkoherden förvägra honom att undfå nattvarden*”, skulle det heta: “*eger kyrkoherden, efter att hafva rådfört sig med kyrkorådet, förvägra honom att undfå nattvarden*”. Jag ber att i detta sammanhang få referera hvad en af rikets biskopar, nemligen biskopen i Karlstads stift, anført vid behandlingen af detta ärende under kyrkomötet. Han säger: “denna paragraf kan ur inga synpunkter försvaras, och det finnes icke ett enda af de argument, som” — af en namngifven, föregående talare anförts — “som kan göra den plausibel. Det är ju alldeles tydligt och kan väl icke förnekas — ehuru utskottet och nu äfven kyrkomötet från kyrkotuktslagen uteslutit frågan om förvägrandet af nattvarden — att den högsta spetsen af kyrkotukten just är förvägrandet af Herrens heliga nattvard.”

Denne samme talare och äfven andra framhöllo också olämpligheten af stadgandet i tredje momentet, och slöt den nyss citerade talaren sitt anförande med följande ord: “långt ifrån att” (såsom en föregående talare anført) “vilja utstryka dessa ord: *eger kyrkoherden efter att hafva rådfört sig med kyrkorådet*, anser jag, att det är det enda, som i denna paragraf duger.”

Herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet anförde nyss mot utskottets hemställan beträffande § 14, att det läge en inkonsequens i följande utskottets yttrande: “den omständighet, att någon genom att hafva hädat Gud eller i öfrigt gjort sig skyldig till förseelse, som omförmåles i förevarande paragraf, torde nemligen icke vara till fyllest för antagandet, att han icke skulle kunna värdigt begå nattvarden”. För min del kan jag ej häri se någon inkonsequens om man nemligen läser fortsättningen af stycket, som lyder: “säkerligen har vid åtskilliga tillfällen inträffat, att en sådan person just i det ögonblick, då han framträdte till nattvardsbordet, kommit till full medvetenhet om sin synd, och att nattvardens begående sålunda blifvit för honom ett medel till bättring”.

Utaf hvad jag nu anført finner kammaren, att jag är mot-

Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

ståndare till det kongl. förslaget. Jag kan under inga vilkor lemna min röst till detsamma, särskildt för 14:de paragrafens skull.

Inom utskottet har jag emellertid framställt anmärkning mot det kongl. förslaget äfven beträffande andra paragrafer än den 14:de.

Jag skall taga mig friheten att nu särskildt framhålla § 5.

Rörande denna paragraf vill jag ingalunda påyrka, att konfirmation i svenska statskyrkan icke bör ega rum. För mig själf framställer sig minnet af konfirmationen som ett af mina bästa. Men jag kan föreställa mig, att betänkligheter kunna hysas mot lagbud, hvarigenom den offentliga konfirmationen göres till vilkor för rättigheten att blifva delaktig af den heliga nattvarden. Jag anser, såsom ett af justitieråden, som granskat förslaget, anført. att kyrkans mening icke kan vara annan än den, att det jakande svar på de frågor, som framställas vid konfirmationen, endast skall afgifvas i det fall, att det är grundadt på barnets verkliga och upprigtiga tro och öfvertygelse, emedan svaren i annat fall ju skulle innebära en osanning.

Nu kan jag tänka mig samvetsömna barn, som icke med full sanning kunna lemna jakande svar på alla de frågor, som i handboken framställas. Och handboken är en lag, som hittills ej underståts Riksdagens pröfning. Det är af dessa anledningar, som jag i lagutskottet varit med om den redaktionsförändring, som § 5 i lagutskottets betänkande innehåller.

Någon af föregående talare gjorde anmärkning mot lagutskottets redaktionsförslag, hvad beträffar § 6. Detta redaktionsförslag har föranledts af en anmärkning, som skedde vid kyrkomötet af kammarens ärade vice talman. Han framhöll vid kyrkomötet, hursom inom kyrkolagsutskottet betänkligheter framstälts mot föreskriften, att nattvardsgång skulle hållas "minst en gång i månaden", särskildt beträffande de små församlingarna i landsorten. Den ärade talaren trodde, att, om i dessa församlingar nattvardsgång i regeln skulle ega rum minst en gång i månaden, nattvarden skulle blifva fåtaligt besökt och derigenom förlora en stor del af den högtidlighet, som alltid bör ligga deri. Derför yrkade han, att i § 6 efter orden "i allmänhet" insköttes "i större församlingar". — Detta förslag, som syntes lagutskottet beaktansvärdt, har lagutskottet accepterat och afgifvit förslag i nämnda syfte.

Jag skulle visserligen kunna hafva mycket att tillägga i denna särdeles viktiga fråga, men för närvarande vill jag inskränka mig till det anförda.

Då jag icke kan gilla det kongl. förslaget, särskildt § 14, och afslag på denna paragraf är liktydigt med afslag på hela lagen, så nödgas jag, herr talman, yrka afslag redan vid den nu foredragna paragrafen å såväl Kongl. Maj:ts proposition som lagutskottets utlåtande.

Herr Kardell: Om i nu gällande kyrkolag funnes några föreskrifter om konfirmation och konfirmationsundervisning, skulle ett bifall till § 5 i föreliggande förslag utan tvifvel innehålla en för-

bättring. Utskottet föreslår nemligen i denna paragraf, att konfirmation icke längre måtte vara ett nödvändigt vilkor för tillträde till nattvarden. Nu är förhållandet emellertid det, att i kyrkolagen förekommer alls ingenting om konfirmation och konfirmationsundervisning, och detta är ju icke att undra på. Ty på den tiden, då kyrkolagen antogs, d. v. s. år 1686, förekom här i Sverige hvarken konfirmation eller konfirmationsundervisning. Konfirmationen, i den form den nu har, infördes i Sverige, såsom bekant, först genom biskop Serenius, som dog på 1770-talet. Den blef sedan gällande för hela svenska kyrkan genom kyrkohandboken af år 1811. Nu lär det väl här icke finnas någon, som vill påstå, att icke våra förfäder äfven före biskop Serenius tid i allmänhet voro goda lutheraner, trots det att de icke voro konfirmerade. Sålunda är konfirmationen icke något väsentligt för lutherdomen, och man kan ganska väl tänka sig en tid, då konfirmationen har spelat ut sin roll, och då det till och med ur statskyrklig synpunkt skall synas vara lämpligt att borttaga densamma. Ty utvecklingen fortgår oafbrutet, och ett följande tidevarf älskar icke alltid de former för den kyrkliga verksamheten som ett föregående. Om nu bestämmelser sådana, som de här ifrågakarande, införas i kyrkolagen, kommer detta förhållande tvefvels utan att i framtiden i betydlig grad försvåra öfvergången till en ny tingens ordning, om man vill hafva en sådan. Vi veta ju alla, huru utomordentligt svårt det är att åstadkomma förbättringar och reformer på det kyrkliga området, emedan därför erfordras enighet mellan regering, Riksdag och kyrkomöte. Men äfven med hänsyn till de förhållanden, som nu råda, skulle det vara högeligen orätt att uti sjelfva lagen intaga några bestämmelser af här ifrågakarande slag. I vårt land finnes, som bekant, en stor mängd dissenters, personer, som hysa från statskyrkans lära afvikande åsichter. Utaf giltiga skäl hafva de i allmänhet ej utträdt ur statskyrkan, eller ock är förhållandet sådant, att de icke kunnat utträda derur. Nu kan man väl icke vid sådant förhållande finna det vara rimligt, att dessa personer skola tvingas att låta uppfostra sina barn i sådana åsichter, som de sjelfva ogilla. Hvilken oro, hvilken villervalla skulle icke uppstå i de ungas sinnen, om de, för hvarje gång de hemkomme från nattvardsskolan, finge höra sina föräldrar med öfvertygelsens värme bekämpa åsichter, hvilka de kort förut fått i nattvardsskolan hos sig inplantade af dervarande själasörjare.

Man får öfver hufvud taget väl taga sig till vara för att i kyrkolagen införa nya bestämmelser i syfte att dermed stärka ålderssvaga inrättningar, hvilkas nödvändighet ej längre i samma grad som förr uppbäres af det allmänna tidsmedvetandet. Jag har hört personer tala om konfirmationsundervisningen och om konfirmationen såsom sina bästa, sina heligaste minnen. Jag vill icke störa dessa minnen; må de sitta i orubbadt bo. Men må å andra sidan icke samvetsfrihetens stora och heliga sak få sitta emellan för känslöstämningar, dessa må i och för sig vara huru berättigade som helst. Det förekommer visserligen i kyrkolagen någonting taladt om kommuniionsförhör såsom vilkor för nattvardsgång. Men

*Ang. lag om
enskild själa-
vård. kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)*

Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

detta är dock icke identiskt med konfirmation. Och skulle också någon vilja anse, att konfirmationsundervisningen framgått ur de gamla kommuniionsförhören, så må man väl dock icke på den grunden yrka, att uti en lag af detta år skola intagas sådana bestämmelser som dessa, då de ej förut finnas i kyrkolagen. Man bör därför låta förhållandena vara sådana de äro. Man må låta konfirmationen och konfirmationsundervisningen fortfarande som hittills bestämmas och ordnas genom kyrkohandboken. Då skall man ock i framtiden med mindre svårighet än nu kunna öfvergå till en ny tingens ordning.

Då nu § 13 står i närmaste sammanhang med § 5 och innehållet i § 13 betingas af innehållet i § 5, så kommer jag naturligtvis att yrka afslag på dessa paragrafer såväl i den redaktion de fått af Kongl. Maj:t som ock i den de fått af utskottet.

Jag har äfven reserverat mig mot en annan punkt, nemligen § 2 mom. 2. Detta moment lyder: "Prest bör, äfven der han icke varder särskildt kallad, i själavärdande syfte besöka de församlingsmedlemmar, som äro stadda i andlig eller lekamlig nöd." Jag vill anmärka, att af de sju justitieråd, som granskat här föreliggande förslag, icke mindre än fem ansett detta moment böra utgå. Det är ju gifvet, att pastor bör ega pligt att besöka sådana sjuka församlingsmedlemmar, som kalla honom till sig. Den pligten har han genom § 2 mom. 1. Det är äfven gifvet, att han bör hafva rättighet att besöka församlingsmedlemmarne. Den rättigheten har han genom § 1. Uti § 2 mom. 2 åläggas honom nu såsom ovilkorlig skyldighet att besöka alla de församlingsmedlemmar, som befinna sig i andlig eller lekamlig nöd. Huru skall han kunna det, i synnerhet i ett stort pastorat? Han kan der omöjligen hafva reda på alla, som befinna sig i andlig eller lekamlig nöd; och äfven om han det kunde, skulle hans tid och öfriga embetsgöröml tvifvels utan hindra honom att fullgöra denna pligt. Ja, ett sådant moment kunde måhända leda derhän, att man ville öka presterskapets antal icke så litet. Dessutom kan man fråga, hvad som menas med andlig nöd. Derom kunna olika åsichter göra sig gällande. Man kan tänka sig en fanatiker, som till deras kategori, hvilka befinna sig i andlig nöd, räknar alla, som äro af andra åsichter än han i religiöst hänseende, eller vid ett och annat tillfälle öfverlemna sig åt i och för sig oskyldiga förströelser, som han ogillar. Om han nu skulle besöka alla sådana personer och inlåta sig i dispyter med dem, skulle det kunna leda till mycket obehag och många svårigheter. Jag tror därför för min del, att det vore rådigast att stryka detta moment, såsom de flesta justitieråden föreslagit.

Med anledning af hvad jag haft äran anföra, skall jag, herr talman, be att få yrka, att såväl § 5 och § 13 måtte utgå, som äfven § 2 mom. 2.

Herr Redelius: Det är tydligt, att det måste vara förenadt med de största svårigheter att i ifrågavarande ärende komma fram med något förslag till lagstiftning, så beskaffadt, att det kan till-

vinna sig *allas* bifall, såväl de statskyrkliges som de frikyrkliges, de religiöses och deras, som äro utan religion. Detta måste gränsa till det omöjliga. Jag får bekänna, att i det hela taget tilltalar detta förslag mig i ringa grad. Skulle jag för min ringa del uppgöra ett förslag, skulle det blifva något annorlunda; jag vågar dermed icke säga, att det blefve bättre i andras ögon, jag vågar icke säga, att det blefve bättre ens i mina egna. Men icke desto mindre, då nu ett förslag här föreligger och det skall föranleda till ett beslut, hurudant det nu må blifva, ber jag få ansluta mig till min embetsbroder, kontraktsprosten Grundells yttrande — och derigenom kan jag blifva så mycket kortare. Jag ber således få hemställa om bifall till § 13, sådan denna paragraf lyder i Kongl. Maj:ts förslag, emedan jag icke förmår fatta de graverande anmärkningar, som från somliga blifvit framhållna mot Kongl. Maj:ts förslag i denna del. Ty det har ju blifvit erkänt, och det kan väl heller icke annat än af samtliga erkännas, att först och främst måste den uppväxande ungdomen *undervisas*, och ett kyrkosamfund kan ju icke underlåta att undervisa det uppväxande släktet i sin egen bekännelse. Det är ju också i sin ordning, att, när vederbörande meddelat denna undervisning, och ungdomen mottagit densamma, detta också blir offentligt så att säga kontrolleradt. Det är också en del af konfirmationsakten, som ingen af de föregående talarne vidrört. Församlingen må ju anses med rätta intresserad af att höra, huru undervisningen har bedrifvits, och huru ungdomen har uppfattat densamma. Vidare kommer den allra viktigaste delen, som ju är sjelfva kärnpunkten i konfirmationen, nemligen sjelfva bekännelsen. Huru kan man tänka sig på fullt allvar, att någon, vid hvilken ålder som helst, skall kunna längta efter att — må uttrycket nu fattas såsom det bör fattas — gå till Herrens bord för att med honom äta och dricka, om han icke tror på Herren, och om han icke vill bekänna denne Herre. Det är en uppenbar motsägelse i mina ögon att tänka, att någon väl skulle vilja bekänna med *gerning* genom sjelfva nattvardsbegäendet, men skulle vägra att bekänna med *ord* eller känna samvetsbetänkligheter i detta hänseende. Jag för min del får bekänna, att sådant kan jag icke fatta. För öfrigt är det ju numera enligt vår kyrkliga uppfattning så, att man sedan länge — jag skall icke gå långt tillbaka i tiden och framdraga hvarjehanda fakta ur kyrkohistorien, ty jag tror, att det icke mycket skulle intressera — ansett, att dopet är upptagelseakten, hvarigenom man blir medlem i församlingen, och konfirmationen den akt, genom hvilken man blifver så att säga myndig medlem af densamma. Jag kan således icke finna annat, än att denna konfirmation må stå såsom den nu står, såsom vilkor för nattvardsbegäendet.

Hvad beträffar de anmärkningar och betänkligheter, som här af flere talare blifvit framhållna i afseende å konfirmationsfrågan, så ber jag att få upprepa, hvad vi hört uttalas från statsrådsbänken, att 1893 års kyrkomöte — hvad man än i öfrigt mot densamma har att anmärka — dock i denna del uttalade sig just så, som de fleste talare här i afton gjort, nemligen för borttagande

Ang. lag om
enskild själa-
vård. kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

Ang. lag om af dessa löften eller förbindelser och för åtnöjande med bekännelsen.
 enskild själa- Det är visserligen sant, såsom också här har sagts, att det icke
 värd, kon- blef något beslut, men det berodde derpå, såsom vi också här
 firmation och hört, att det fordrades kvalificerad pluralitet vid mötet, nemligen
 Herrens he- $\frac{2}{3}$ af antalet ledamöter. Voteringen utföll med 28 röster mot 25.
 liga nattvard. (Forts.)

Det var således i alla fall pluralitet. Det skulle förundra mig på det högsta, om icke meningarna stadfästes mer och mer i denna riktning, så att nästa kyrkomöte skall finnas inom sig hafva kvalificerad pluralitet för denna ändring — och då har ju denna betänklighet försvunnit. Icke skall jag för min del mycket beklaga detta förslags fall, ty då blifva i alla fall förhållandena som de nu äro. Men, som sagdt, jag vidhåller min anhållan om bifall till denna delen.

Hvad åter beträffar den ömtåligaste och den viktigaste punkten, i hvilken utskottet icke framlagt annat, än det fullständigaste negativa förslag — emedan utskottet har strukit allt, hvad som kan kallas kyrkotukt, och borttagit allt, som kan hämma i fråga om tillträde till nattvarden — skall jag villigt medgifva, att innehållet i denna punkt kan i visst hänseende vara en konsekvens af och stå i öfverensstämmelse med deras sträfvan, som icke vilja hafva någon kyrkotukt alls. Det kan jag godt förstå, och att detta förhållande också skall stämma öfverens med deras åsigt, som icke sätta något värde på religionen, tror jag mig äfven kunna fatta. Men att det skall kunna häfdas och försvaras af dem, som dock skatta religionen såsom en mächtig grund för icke allenast kyrkans, utan äfven för statssamfundets väl och bestånd, det kan jag icke fatta. Men då nu förhållandet är på det högst egendomliga sätt, att ingenting skulle stå kvar, om detta utskottets förslag ginge igenom, har jag naturligtvis på denna grund ingenting emot att det faller.

Det har här vidrörts, att ett särskildt lagförslag rörande kyrkotukt var före vid sista kyrkomötet. Ja, men det var sådant, att jag för min ringa del icke skulle velat hafva det godkändt. Kongl. Maj:t måtte haft samma uppfattning, ty Kongl. Maj:t har icke framlagt detta förslag inför Riksdagen. Det är således fallet. Det enda, som skulle vara kvar af allt, som kommer under benämningen kyrkotukt, är § 14 i det kongl. förslaget, som nu föreligger. Men jag måste bekänna, att äfven denna paragraf i den lydelse, den här har, icke tilltalar mig. Det synes, som om man varit allt för ömtålig med hänsyn till dem, som uppträda *mot* kyrkans bekännelse. Så ömtålig är icke jag. Jag törs verkligen, om så vore mot hvarenda en af eder, mine herrar, häfda den mening, som jag anser vara kyrkans, och sanningen, så vidt jag fattat den, men många äro så ömtåliga, att de hellre uppgifva alltsammans. Skall det vara någon slags kyrkotukt, så menar jag, att det icke skall vara såsom här står, nemligen att det skall bero på kyrkoherdens godtfinnande, om han skall vidtaga den föreslagna åtgärden att vägra tillträde till Herrens heliga nattvard eller icke. Skall det vara något — och något tror jag det bör vara — menar jag, att det skall vara så, att de personer, som uteslutas, skola uteslutas därför, att de brutit *Guds*

den högstes lag och uppträdt såsom fiender mot allt, hvad religion kallas, och i strid mot allt, hvad som heter hederligt och rättskaffens lefverne. Således: för sitt brottsliga och lastbara lefverne, för sin skamliga mun och onda tunga skola de uteslutas. Men icke därför, att någon prest skall hafva rättighet, att icke säga skyldighet, att kalla dem till sig och tala med dem. — Jag är i viss mån förundrad öfver, att ett sådant förslag kunnat komma fram, ty aldrig har jag kunnat tänka mig något annat, än att, såvidt man skall vara prest i församlingen, man i och med detsamma har rättighet, att icke säga skyldighet, att tala med sina församlingsbor. Huru skulle den prests ställning vara, som icke hade rättighet att tala med sina församlingsbor? Skulle man ens vilja hafva en sådan prest? Hvad nytta skulle denne kunna göra? Vill man hafva den fordran på presten, att han icke skall få tala med sina församlingsbor, enskildt, hemligt eller offentligt, då är han utan all nytta. Tydligt måste han hafva rättighet att tala vid dem. Men att kalla detta *kyrkotukt*, det vill jag icke vara med om. Icke kan det vara någon tukt, att en prest talar med sin församlingsbo. Är det ingenting annat, som heter kyrkotukt, då kan man väl fördraga den. Jag har talat vid många, men icke har jag tänkt, att det skulle vara kyrkotukt. — Men nu är det dock å andra sidan så, att en tukt har erkänts nödig i alla tider. Jag har hört här i kammaren under diskussionen från frikyrkligt håll, att de frikyrkliga hålla på kyrkotukten just i det syfte, som här föreligger, nemligen i fråga om nattvardens begående, och de öfverensstämma med mig derutinnan, att den skall grundas på personens *eget* lefverne och deras *eget* ord, men icke på grund af *andras*.

Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

Deremot vill jag erkänna, hvad som framhållits af talaren på kristianstadsbänken, att hvarje människa i hela vida världen, som verkligen längtar till vår Herre, skall fritt få komma fram till honom och af ingen människa hindras. Men det blir naturligtvis något annat, än hvad här är fråga om.

Jag ber i detta sammanhang att få erinra om något, som vidrördes af en annan talare före mig, då han talade om den äldsta kyrkans ordning. Den var ingalunda utan kyrkotukt. Så långt, som den gick i detta hänseende, tror jag icke, att denna kammare vill gå. Men för att icke fördjupa mig i kyrkohistoriska reminiscenser, så ber jag blott att få påpeka en enda sak, nemligen kateketskolorna i den äldsta kyrkan i andra och tredje århundradet. I dem erhöles en ganska lång och grundlig undervisning i kristendomen, innan hedningen tilläts att erhålla dopet och få inträde i kristna kyrkan.

Hvad nu ifrågavarande 14 § beträffar, så får jag bekänna, att jag är i ganska stor förlägenhet. Jag vill icke hafva den såsom den står i Kongl. Maj:ts förslag. Men naturligtvis kan jag icke heller åtnöja mig med den blanka sidan i betänkandet. Något skulle jag emellertid vilja hafva, och för att få något, skulle jag vilja yrka återremiss. Men hvad skall jag då återremittera? Det finnes ju ingenting att återremittera! Ty det är afgjordt emot

Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.

(Forts.)

min uppfattning, att utskottet intet förslag framställt — och då har jag heller intet förslag att återremittera. Jag ser ingen annan utväg i denna kinkiga ställning än att yrka återremiss på hela förslaget. — Det är åtminstone något.

Herr Höjer: Jag skall icke länge upptaga kammarens tid, så mycket mindre som jag i nästan allt hvad jag ville säga är förekommen af en ärad utskottsledamot, representanten på jemtlands-länsbänken, herr Kardell. Jag skall därför inskränka mig till att med afseende på nu närmast föreliggande § 5 och § 13, med åberopande dels af hvad herr Kardell nu yttrat, dels af hans reservation och dels af hvad justitierådet Skarin anført i högsta domstolen, yrka afslag på bemälda paragrafer; och då detta i allt fall medför förslaget fall, skall jag dertill yrka afslag på hela förslaget, både Kongl. Maj:ts och utskottets. Jag tror ej så synnerligen stor skada sker genom ett sådant afslag. Vi komma derigenom alls icke tillbaka i hedendomen. Vi komma att stå kvar på den ståndpunkt, hvarpå vi stå. Och det synes mig, att der kunna vi ganska lungt tills vidare stanna, till dess vi någon gång i en aflägsen framtid kunna blifva färdiga med att göra ett verkligt steg framåt, till ett hvad jag ville kalla verkligt realiserande af regeringsformens 16 §.

Herr talman! Jag yrkar således afslag.

Herr Hazén: Då det nu föreliggande förslaget berör sjelfva hjertat, sjelfva kärnpunkten af kristendomen, kan jag ej underlåta att yttra mig derom. Jag vet väl, att förslagets öde är gifvet, men ärendets vikt manar mig dock att ej blott, så att säga, låta min voteringssedel läggas ned i det tysta, stilla, utan äfven offentligt uttala min mening.

Från skilda håll hafva många svåra anmärkningar blifvit gjorda emot förslaget, hvilket, enligt min uppfattning, står — sedt från kyrklig synpunkt — vid liberalismens gräns, ja, stundom så nära den gränsen, att det fordras blott ett enda steg för att det kristligt tillåtna skall vara öfverskridet.

Må det tillåtas mig att särskildt beröra kardinalpunkterna i förslaget, 5 och 14 §§. Går jag till 5§, hafva vid densammahufvudsakligen tvenne anmärkningar blifvit gjorda. Den ena anmärkningen gäller konfirmationen i dess egenskap att vara obligatorisk för den första nattvardsgången, icke huru vida den i och för sig skall vara obligatorisk, utan huru vida den skall vara obligatorisk för svenska kyrkans barn med afseende på deras första nattvardsgång. Nå väl, rörande konfirmationen kunna meningarna vara delade. Det är en handling, som icke är direkt påbjuden i Guds heliga ord. Den hör till de s. k. fria kyrkohistoriska kyrkohandlingarna, som enligt kyrkohistorien uppväxt inom kyrkans sköte. Den har kommit äfven in i vår kyrka, och äfven vår kyrkas historia lär, att detta skett med tanke på och med kärlek till den uppväxande ungdomen. Den är inne i vår kyrka och faktiskt är också, att från denna handling utgått många dyrbara, ljusa, väckande och

värmande minnen. Det var icke blott något, som rörde våra hjertan för stunden, då vi skredo öfver gränsen från barnåren in i ynglingaåldern, något som värmdde våra bröst och vigde oss till den viktiga färd som stundade, utan det är äfven en handling, som står bakom oss både värmande och väckande, och om den äfven är förebrående, är denna förebråelse en välsignelse, ty af denna förebråelse kan blifva begynnelsen till en helsosam kris, som vi väl kunna behöfva.

Vidare har man vid denna paragraf gjort starka anmärkningar till och med mot något, som man knappast trodde att det i denna kammare skulle göras anmärkning mot, nemligen mot nattvardsskolan. Af allt hvad skolor heter torde dock, om man vill se förhållandena sådana de äro i de djupa landen, i de enkla dalarne, ingen skola finnas, som ligger så djupt i folkets bröst och som så har dess sympatier som nattvardsskolan. Jag har nog hört många anmärkningar göras mot andra skolor och mot de profana ämnena, som folket från sin ståndpunkt icke kan fatta och förstå. Men för religionsundervisningen böjer sig den största delen af befolkningen djupt; för den böjer den sitt hufvud. Jag har icke hört några anmärkningar mot nattvardsskolan. Den är också den äldsta offentliga allmogeskola, som finnes i vårt land, det är just genom den såsom dörr, som folkskolan nått sin djupa utveckling i vårt fosterland. Hvarför vill man då hafva bort denna nattvardsskola? Det är därför, att den står liksom bevakande religionsundervisningen i folkskolan. Man säger: bort med nattvardsskolan, sedan skola vi nog skaffa medel att drifva ut religionsundervisningen, om icke på annat sätt, så dock alltid genom att öka ämnena, de profana ämnena, genom att lägga till det ena efter det andra, och så blir det sedan icke något rum för religionsundervisningen. Då har man på en bakväg fått bort densamma. Derför, i folkets namn, åtminstone i namn af det folk jag känner, i namn af den allmoges jag känner, vågar jag dristigt uttala mitt försvar för nattvardsskolan, om man också i städerna blifvit så avancerad, att man kommit ifrån den. I min landsdel har man icke gjort det, ty der är den af alla skolor, så vidt jag känner, den mest älskade. och jag tror, att det är på dess rygg folkskolan ännu betydligt hvilat.

Jag går nu öfver till den hvita fläcken uti utskottets betänkande. Här hafva vi den gordiska knuten. Följa vi frågan i dess lopp, se vi, att här två strömningar hafva gjort sig gällande. Det är, här meningarna hafva brutit sig. Det se vi hos komiterade. det se vi i högsta domstolen. Det har varit en hvirvel, och följa vi frågan till kyrkomötet och se dess behandling der, så se vi två olika meningar, och det är icke underligt, ty det är två starka strömningar, som der bryta sig och kämpa. Det är *den världsliga* och *den andliga* strömningen, som der mötas, och då måste det blifva brytningar. Jag vill tro, att det ärade lagutskottet har känt, att detta är en gordisk knut. Det har känt det, men icke varit mäktigt att lösa knuten, utan det har huggit af den, och därför hafva vi nu denna hvita fläck. Det har huggit af denna

Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

Ang. lag om
enskild sjä-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

knut, men, mine herrar, jag vågar säga, att den djupa verklighet, som ligger der bakom, kan ingen dödlig hand hugga af. Paragrafen kunna vi hugga bort, men den verklighet, som paragrafen skulle uttrycka, kunna vi icke hugga bort.

Hvad vill då denna paragraf uttrycka och hvad är det för en verklighet som ligger der bakom? Välan, må det tillåtas mig, fastän tiden är framskriden och diskussionen lång och tröttande, att från min sida framhålla detsamma. Må vi då till en början först tänka på hvilka de äro, som denna paragraf egentligen gäller och kommer att gälla och med afseende på hvilka den kommer att få tillämpning, inom hvilka grupper, inom hvilka kretsar. Icke har den tillämpning på sekteristerna. De anmäla sig icke till våra nattvardsbord. Icke får den tillämpning på dem, som af religiös eller hednisk anda hafva separerat från våra nattvardsbord, ty de anmäla sig icke till nattvarden. Nej, den gäller den, som anmäler sig till nattvarden. Den gäller således de grupper inom de lokala församlingarna, som utgöra en nattvardsfirande församling. Det är alltså de inom församlingen, som, enär både konfirmationen och nattvardsgången äro frivilliga handlingar, vilja fritt och otvunget komma till vårt nattvardsbord och dit anmäla sig, som den gäller, och endast dessa. Att få gå till Herrens bord är, åtminstone så som jag fattar det, en af de heligaste förmåner, som beskäres oss i världen, men hvarje helig förmån har också med sig heliga förbindelser. Anmäler jag mig för att blifva nattvardsgäst, har jag som nattvardsgäst förbindelser. Jag har förbindelser mot mig sjelf, att jag går dit på ett sådant sätt, att jag icke med denna min gång går mig till skada och ofärd, i stället för att finna den välsignelse jag borde och kunde finna. För det andra har jag såsom nattvardsgäst förbindelser mot nattvardsbordet, ty så sant det är ett kärlekens bord, som sänker sig ned i förbarmande kärlek och utskiftar kärlek, är det också ett heligt bord. I gamla kyrkan hette det: "Det heliga för de helige". Så det hjälper icke hur man ställer sig. Nattvardsbordet är ett heligt bord, det måste häfdas. Men det blir en falsk föreställning rörande nattvardsbordet, om man betonar, att det är ett kärlekens bord, med undanskjutande af att det bör vara ett heligt bord. Det måste vara ett värn omkring bordet.

Vidare har en nattvardsgäst förbindelser till sina medgäster. Då vi nu, utan att vara tvungna dertill — och jag hoppas att vi komma derhän, att det icke genom några lagbestämmelser blir ett yttre tvång — gå till nattvarden, då vi i frihet gå och anmäla oss dit, då blifva ju de, som anmäla sig, för visso sins emellan en *nattvardsförening*. Medlemmarne i denna förening hafva berättigad anledning att ställa vissa kraf på hvarandra, och det minsta kraf de kunna hafva på hvarandra är, att ingen skall komma fram, hvilken uppenbarligen står under skriftens dom eller är en skamfläck för församlingen. Man kan tänka sig en man, som lefver i konkubinats eller annan styggelse, som skulle göra honom rent af till en skamfläck vid nattvardsbordet och till en vanära för medgästerna. Då borde han naturligtvis hålla sig sjelf der-

ifrån; men antag, att han icke gör det, utan går dit ändå. Då måste medgästerna ega rättighet att få bort honom, annars skulle den enskilde hafva så stor frihet, att, om det vore hundra som gingo till nattvarden, den hundra skulle ega fullkomlig frihet, men de 99 blifva rättslöse. De måste till sitt samvetes förkränkelse hafva honom med sig, och det blir en upp- och nedvänd frihet, och en upp- och nedvänd frihet är det ty värr som allt för mycket regerar i denna verld. Hur mycket den än må kallas frihet, är den dock på djupet och till botten sedt intet annat än tyranni. I detta fall måste medgästerna hafva rätt att kunna säga: den vilja vi hafva bort, ty han drifver gäckeri och lättsinne med det heliga. Tager man denna blanka sida, som här är i utskottets förslag, så finnes ingen möjlighet derför. Om t. ex. en ateist, som vore så låg, att han stode utanför kyrkodörren och gäckades med det heliga, och för att drifva saken till sin spets trängde sig med till nattvardsbordet för att drifva gäckeri äfven der, skulle det med denna blanka sida icke finnas någon möjlighet att förekomma detta. Men med § 14 i Kongl. Maj:ts förslag skulle det finnas ett medel, ty de öfrige skulle då kunna gå till sin pastor och säga: denne har gjort så och så; se till att han blir varnad, så att han icke till vår förkränkelse kommer fram till nattvardsbordet och sådant lättsinne drifver med det heliga! Jag säger derför: må man göra, hur man vill, men här måste vara ett värn. Nu säger visserligen lagutskottet, att utestängande från nattvardsbordet är ensamt att betrakta som en straffåtgärd. Nej, det är att betrakta som en *skyddsåtgärd*, och en sådan skyddsåtgärd, som vi nödvändigt måste hafva och som vi behöfva. Nu blir frågan: hvar skall man lägga denna skyddsåtgärd? Man kan säga: hos domkapitlen, men det vore opraktiskt och det kan icke leda till målet. Man kunde säga: hos kyrkorådet. Men detta skulle ju hafva ganska menliga följder med sig: det skulle protokolleras, och sedan skulle ett sådant ärende, ett sådant mål stå der för everdliga tider. Nu har man sökt med ljus och lykta och bemödat sig för att finna någon hand, i hvilken skyddsåtgärden skulle kunna läggas, och man har, oaktadt man sökt öfver allt, ej kunnat komma till en lindrigare form än att lägga den i själasörjarens hand. Att han skulle få meddela sig med den felande helt privatim och förtroligt, detta skulle vara den allra lindrigaste formen. Man har nu gått, för att få uttryck för saken, på alla vägar, som varit upptänkliga, och sökt alla möjliga medel att komma till det mest lindriga, det minst graverande. Men, säger man, det är för mycket — det är vådligt, säger man, att lägga denna magt i själasörjarens hand. Ja, det beror på hvad förtroende man kan ha för sin själasörjare, sin prest. Men för öfrigt, om man än har stort misstroende för honom, måtte icke med ett dylikt ingripande är förbunden en risk så stor, att en prest nog besinnar sig mer än en gång, innan han företager sig det? Presten riskerar att varda utsatt för personlig ovilja, hvartill kommer, att han ofta nog har stämningen i tiden mot sig, med mycket annat. För öfrigt har ju den, mot hvilken

Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

presten inskridit, tillfälle att taga skriftligt af honom och klaga ej blott hos domkapitlet, utan jemväl hos Kongl. Maj:t. Några despotiska åtgärder vore då ej att förutse, så att en lag med detta innehåll synes mig ej vara farlig.

Jag säger det ännu en gång: två strömningar hafva gjort sig gällande rörande Herrens bord. Det är två strömningar, som i fråga derom röra sig i tiden. Den ena är den *verldsliga*, den andra är den *andliga*, och frågan är, hvilken af dessa skall segra, den verldsliga eller den mera andliga sidan, som kräfver värn omkring nattvardsbordet, det heliga, och värn omkring nattvards-gästerna, dem, som taga det mera på allvar. Många göra det ju ännu, och detta stundom ända derhän, att de separera sig från nattvardsbordet. Hvarför separera de sig männe derifrån? Jo, därför att vi ej hafva något effektivt värn kring Herrens bord, därför hafva vi denna separatism, därför hafva de separerat sig. Det må så vara, att det gått för långt med denna separatism, att dessa, som separerat sig, borde hafva öfvat mera tålmod, tagit hänsyn till de svåra förhållanden, hvari statskyrkans presterskap befunnit sig, och sökt från sin sida göra hvad göras kunde för att få missförhållandena afhjelpna; i ett fall hafva de dock haft rätt: de hafva bibehållit medvetandet om den sida af saken, som jag nu betonat. Må så vara, att man begrafver hela förslaget och denna punkt, den fjortonde paragrafen; denna kan ändock ej omintetgöras, ty den står under bibelns hägn. Må den begravas här inne, den kan ändock icke begravas utanför dessa murar.

Herr talman! Jag har intet yrkande att göra.

Herr Högstedt: Jag har endast några ord att säga. I 20 år har jag gjort tjenst i svenska statskyrkan och under denna tid oupphörligen hört skarpa förebråelser riktas mot densamma därför, att den icke öfvat kyrkotukt. Man har ansett sig böra öfvergifva både kyrka och nattvardsbord därför, att man låtit personer, som förde ett dåligt, lastbart lefverne, hafva tillträde till både kyrka och nattvardsbord. Nu bjudes ett förslag, hvarigenom åtminstone det senare kunde afböjas. Kongl. Maj:t framlägger ett förslag derom, nemligen det, som innefattas i 14 §. Men dermed är man nu icke nöjd.

Jag anser detta förslag vara godt. — Af utskottets utlåtande, likasom af hvad jag här hört, tycker jag mig hafva förstått, att man tror, att konfirmationen är illa sedd inom församlingarna. Men så är icke förhållandet. Det må tillåtas mig anföra ett yttrande af en person vid sista kyrkomötet. Han sade: "jag tror, att "konfirmationen" är den af våra heliga akter, som i denna stund har att påräkna de vidsträcktaste sympatier inom vårt folk, något som är så mycket egendomligare, då man betänker, att den är den yngsta af våra kyrkliga akter. Det faktum tror jag icke låter sig förneka, att det i denna stund icke finnes någon kyrklig handling, som har sådana djupa rötter i vårt folks kärlek, som just konfirmationsakten". Och konfirmationen hafva vi att tacka för mycket. Den har varit till mycken välsignelse för vårt folk, och

den skall fortfarande så vara. Och jag vill fråga: huru kan någon begära att få begå Herrens nattvard utan att hafva blifvit konfirmerad. Då han detta begär, begär han ej annat, än hvad han uttalar i trosbekännelsen och löfena, nemligen det som är nattvarens väsen, dess välsignelse och dess fordran.

*Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)*

Slutligen vill jag tillåta mig att säga några ord om 2 mom. af 2 §. — Det har sagts, att en prest icke kan besöka de församlingsmedlemmar, som äro stadda i andlig och lekamlig nöd, att detta icke är för honom möjligt. Men hvarför skulle väl detta vara omöjligt? Det är för en nitälskande själasörjare en den dyrbaraste och käraste pligt att få besöka sina församlingsmedlemmar för att i deras krets sprida glädje och göra nytta. Och det fins väl knappt något, som mera binder församlingen vid dess själasörjare än just detta, att själasörjaren kommer i vänlighet och i kärlek till sina församlingsmedlemmar och visar, att han vill vara till stöd och hjälp och råd i både lekamligt och andligt afseende. Och detta ordet "bör" i nämnda moment må väl så tydas, att presten har att, så ofta han har tillfälle härtill, besöka församlingsmedlemmarna i omtalade syfte.

Jag vill med dessa få ord tillåta mig att yrka bifall till det kongl. förslaget.

Herr Ekman: Jag tager mig friheten att en liten stund taga kammarens uppmärksamhet i anspråk i denna viktiga fråga.

Första gången, som konfirmationen var före uti den svenska riksdagen, var år 1751. Den då varande Svea rikets erkebiskop uppträdde på det allra bestämdaste mot införande af konfirmationen, förklarande, att det vore alls icke nyttigt att införa en ny sed här i landet. Sedermera har frågan varit före under slutet af sistlidna århundrade vid åtskilliga riksdagar; men alltid förklarade man konfirmationen vara en fullständig nyhet, som man icke alls ville införa i Sverige. Emellertid var det några biskopar, som vi veta, som i slutet af förra århundradet i sina stift började praktisera saken. Men konfirmationen blef icke lagstadgad för svenska kyrkan förr än med handboksförslagens antagande år 1811. Den har dock aldrig vunnit insteg i svenska kyrkolagen.

Nu kan man verkligen fråga: hvad är på färde, eftersom en sådan författning nu skulle behöfva införas i kyrkolagen? Ja, det har icke blifvit vidrördt eller åtminstone icke riktigt klart framhållet. Men jag tror, att det kan vara tid på, innan vi skiljas härifrån, att verkligen se sjelfva kärnan i det här förslaget. Hvad är motivet? Hvarför kommer man nu och vill ålägga, rent af, föräldrar att anmäla sina barn det år de fylla fjorton år eller senast vid 17 års ålder? Jo, det kommer sig helt enkelt derutaf, att det är ett faktum, för hvilket vederbörande nu ändtligen synes börja få sina ögon öppna, att inom vårt land uppstått en frikyrkörörelse, som håller på att lösgöra sig från statskyrkan. Hade statskyrkan varit vaken för den saken för en 20 år sedan, hade det för närvarande gestaltat sig annorlunda.

Ang. lag om
ensköld själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

Huru ser det nu ut? Jag skall be att få lemna en upplysning derom till dem, som icke veta det. För närvarande finnas frikyrkoförsamlingar här i Sverige, uppgående till emellan 8- och 900 sådana, representerande en folkmängd af fullmyndiga män och kvinnor upp till 90,000. Vidare hafva vi baptistförsamlingar, som uppgå till ett antal af 500, representerande, såsom jag såg i dag i en statistisk uppgift, något öfver 36,000 människor. Der hafva vi således mellan 120 och 130 tusen, icke barn, utan fullmyndiga män och kvinnor, hvilka icke längre kunna finna sig uti statskyrkans ordning, utan hafva organiserat sig till friförsamlingar. Detta är nu, antingen man tycker om den saken eller icke, ett faktum, som jag här vill konstatera. Jag vill tillägga dervid, att dessa friförsamlingar ökas för hvarje månad och för hvarje år betydligt.

Detta har nu kyrkan sett, och nu vill den komma och befalla, att dessa friförsamlingars barn skola bindas vid kyrkan. Som bekant, är det många af dessa friförsamlingars medlemmar, som icke skicka sina barn — icke kunna, icke vilja det på några vilkor — till nattvardsskolan, ej heller till konfirmationen. Nu vill man råda bot mot detta. Men jag vill bara vördsamt hemställa till chefen för ecklesiastikdepartementet, huru han skall kunna sätta denna lag effektivt i verket, sedan chefen för justitiedepartementet brutit sönder det ris, som skulle falla på den, som icke lydde denna lag? Jag är af den öfvertygelsen, att man bör taga bort föräldrade lagar, och det är ju meningen att stryka en hel hop sådana bestämmelser i kyrkolagen. Men de gamla lagarne hafva den stora förtjensten att åtminstone en gång hafva varit effektiva. Här åter är meningen att införa en lag, som ifrån första början är ineffektiv mot dem, som den skulle vara effektiv emot. De, som icke hafva någon anmärkning mot statskyrkans nattvardsundervisning, skicka sina barn dit. Det är med förslaget afsedt att mota dem, som icke vilja göra det; men här står lagskiparen verkligen alldeles oförmögen att med kraft tillämpa lagen. Nu har lagutskottet visserligen afstyrkt konfirmationen såsom vilkor för nattvarens begående, men bibehållit nattvardsundervisningen. Chefen för ecklesiastikdepartementet sade, att det väl är höjdt öfver allt tvifvel, att vi äro ense derom, att nattvardsundervisningen är god och bra. Nej, långt derifrån. Det är der, som meningarna äro mest delade. Jag vill tillåta mig hemställa till herrarne — det är ju alldeles klart, att jag tänker på en baptistisk fader och moder; de motsätta sig på det bestämdaste barndopet — tro herrarne verkligen, att de hafva lust att skicka sina barn att undervisas i en statskyrklig nattvardsskola, der just man lägger en väsentlig pondus på barndopet. Eller jag går till mig sjelf. Jag hyllar icke den uppfattning, som vunnit burskap i svenska statskyrkan, rörande försoningen och rättfärdiggörelsen — det är sjelfva kardinalpunkterna i den kristna läran. Tro herrarne jag vill skicka ett enda af mina barn — ingen af dem har varit der, och ingen kommer dit — till den svenska statskyrkans nattvardskola, för att de der skola plugga in saker, som jag är lifligt öfver-

tygad icke hafva sin grund i Guds ord? Det är alldeles omöjligt, — och äfven om der bakom kunde gifvas kraft åt lagen, så försäkrar jag herrarne, att så mycken tro hafva vi på sanningen, att vi gerna lida hvad som helst för att behålla denna sanning, som blifvit dyrbar för våra hjertan. Derför är nu äfven utskottets förslag från min ståndpunkt förkastligt.

*Ang. lag om
ensköld själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)*

Jag vill erinra derom, att vi dessutom äro i annat skede för närvarande, än när konfirmationsundervisningen infördes. Då man vid slutet af 1700-talet började praktisera med sådan undervisning inom olika stift, rådde der en så förskräcklig okunnighet bland folket, att man ansåg en dylik undervisning rent af nödvändig. Men nu är det svenska skolväsendet ett af de förnämsta, och jag vill fråga herr Redelius, om icke kyrkan har kontroll öfver den undervisning, som meddelas i skolorna, när pastor sitter som ordförande i skolrådet, så att han åtminstone kan öfvervaka, att kristendomsundervisningen bedrifves på rätt sätt. Den grundliga undervisningen i folkskolorna gör sålunda i sjelfva verket konfirmationsundervisningen öfverflödig. Men jag säger det, låt den gerna stå qvar för dem, som önska det. Vi vilja icke öfva tryck på andra, men vilja sjelfva hafva frihet att icke behöfva skicka våra barn dit, der vi icke äro öfvertygade om att de få en undervisning, som är öfverensstämmande med den Heliga Skrifts sanningar.

Jag skall tillåta mig att i likhet med föregående talare kasta en blick på de andra paragraferna i förslaget. Jag skall försöka att vara kort, ehuru ämnet är ganska viktigt.

Ingen har hittills berört § 8. Den synes mig alldeles bestämdt rigtad mot de frikyrklige. Den lyder så: "Ej må annan än prest i svenska kyrkan utdela nattvarden åt medlemmar af samma kyrka; dock att, då skäl dertill finnes, stiftets biskop må tillåta prest inom annan evangelisk-luthersk kyrka att utdela nattvarden till medlemmar af svenska kyrkan". Det har icke stått i lag förut. Hvarför denna bestämmelse just nu skall införas, beror derpå, att faktiskt förhåller det sig så, att medlemmar af svenska kyrkan undfå nattvarden af andra än tjänstgörande prester. Nu säger man, hur har det kommit derhän, är det icke orätt? Jag skall tala om den historia, som ligger bakom detta. På 1850- och 1860-talen var det varmhjertade kristna, som icke kunde gå i kyrkan och taga nattvarden, dels därför att det var ogudaktiga prester och dels därför, att de icke ansågo anordningen vara biblisk. Deras samveten bjödo dem att icke gå dit af dessa orsaker. Huru gjorde då dessa kristna? De slöto sig tillsammans i nattvardsföreningar och skickade bud till troende prester, för hvilka de hade förtroende, och anhöllo ödmjukt, att de ville komma och betjena dem. De ville icke bryta med statskyrkan och dess prester, utan ville underordna sig dem så långt som möjligt. Statskyrkans prester kommo äfven och betjenade dem, men med hvilken påföljd? Jo, de anklagades inför domkapitlen, der de varnades och hotades med strängare åtgärder, om de icke ville afstå från dessa saker. Då förstå herrarne, att när de försökte att få troende prester, men

*Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvård.
(Forts.)*

nekades, och å andra sidan icke kunde gå till nattvarden i kyrkan, måste de söka någon annan utväg. Hvad var då att göra? Jo, de samlades och utsågo föreståndare och togo nattvarden på ett, enligt deras öfvertygelse, bibliskt och ordentligt sätt. Dessa ursprungliga nattvårdsföreningar hafva sedermera utbildat sig till organiserade församlingar, hvilkas föreståndare utdela nattvarden. De tillhöra samtliga svenska statskyrkan, med undantag af metodister och Våmbhus församling i Dalarne, hvilka derur utträdt. Det är nu ett faktum, som icke kan ändras.

Icke vilja väl herrarne, att dessa tillsammans 1,300 församlingar härvid skola vika? Nej, aldrig i världen! Det går sin lagliga gång, och huru man än stadgar i det fallet, utveckla de sig fritt. Derfor anser jag hela detta lagförslag eller åtminstone en del af dess paragrafer innebära ett verkligt hot, men ett kraftlöst hot mot hela frikyrkoinstitutionen.

Sedan jag på detta sätt yttrat mig, förefaller det kanske kammaren underligt, att jag för en stund och till sist träder öfver på vördiga presterskapets sida, som talar med herr Redelius i spetsen. Det är när det gäller § 14. Jag har der sjelf varit i klämman, så jag vet hvad det vill säga. Jag begär för egen del samvetsfrihet, må jag då respektera det också för andra! Och här gäller det verkligen prestens samvete, ty det är nästan mycket att begära, det presten icke endast skall gifva nattvarden, utan naturligtvis gifva den nattvarden föregående absolutionen, och det icke blott såsom en maskin, utan såsom en personlighet, som förstår och vill bedöma den person, som han har framför sig, i yttre mätto i någon mån, ty det är icke fråga om något annat. Kan man begära, att presten skall tvingas att gifva nattvarden åt den, som hädat Gud, lastat nattvarden, gjort gäckeri af gudstjensten, smädat den kristna tron eller eljest visat sig såsom uppenbar motståndare till densamma eller ock förer ett lastbart och förargelseväckande lefverne? Kunna herrarne vilja tvinga en prest att göra detta? Han bör åtminstone hafva rättigheten att säga nej för egen del, och den afvisade får vända sig till en annan. Presten står der icke såsom en maskin, utan, jag upprepar det ännu en gång, såsom en person, som ansvarar för sina handlingar inför en högre domare. Han kan icke göra det. Jag har varit i den ställningen. Jag såg ingen annan råd än att nedlägga mitt embete, och jag gick ut. Jag har därför hjerta för samvetsömma presters nöd.

På grund af hvad jag nu anfört får jag säga, att vore mom. 3 i 14 § borta, skulle jag kunna acceptera den. Ty jag anser, att en sådan rent själavårdande handling icke bör antecknas i prestbetyget, då den derigenom får en offentlig pregel, hvilket jag anser vara farligt.

Jag skall be att få erinra om hvad utskottet säger å sid. 5 i betänkanDET. Det är afskrifvet efter ett justitieråds yttrande, men fast det är ett justitieråd, måste jag ändå opponera mig deremot, ty yttrandet ådagalägger en fullständig missuppfattning af nattvårdens betydelse. Det heter der: "Säkerligen har vid åt-

skilliga tillfällen inträffat, att en sådan person just i det ögonblick, då han framträd till nattvardsbordet, kommit till full medvetenhet om sin synd och att nattvardens begående sålunda blifvit för honom ett medel till bättring". Nattvarden är icke ett bättringsmedel. Den uppfattningen är alldeles i uppenbar strid med den Heliga Skrift, och jag trotsar hvem som helst att kunna bevisa det. Nattvarden är ett näringsmedel. Den är ett bröd för dem, som hafva ett lif, som kan näras af detta, men det är icke något slags bättringsmedel.

*Ang. lug om
enskild själa-
värd, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)*

Vidare skall jag taga mig friheten att påpeka en, såsom mig synes, motsägelse i utskottets betänkande. Hvad utskottet säger om 14 § och hvad det faktiskt har antagit i 4 §, strider mot hvart annat. I 4 § heter det: "Vill någon för prest enskildt bekänna sin synd, vare presten pligtig att mottaga den bekännelse; egande dervid presten att meddela aflösning, om den skriftande det begär och *omständigheterna dertill föranleda*". Hvem är det som skall afgöra, om omständigheterna dertill föranleda? Jo, det är naturligtvis presten, som skall i yttersta hand göra det. Men att tillägga honom denna rättighet tycker man, då man kommer till § 14, vara för mycket. Mine herrar, om det vore fråga om lärosatsers bedömande, hårfina dogmatiska begrepp, som äro svåra att bedöma, och hvarom olika meningar kunna vara rådande, om presten skulle på den grund, att den eller den icke delar hans uppfattning i dogmatiska lärostycken, såsom t. ex. om dopet, kunna utesluta någon från nattvarden, då skulle jag absolut motsätta mig 14 §. Men det är det icke, utan det är fråga om personer, som föra ett uppenbart förargelseväckande lefverne, t. ex. en notorisk drinkare. Hvar och en i byn vet, att han är det. Jag har sett honom rusig på lördagen, men på söndagen vill han begå nattvarden. Det vore märkvärdigt, om presten icke skulle hafva rätt att säga till honom: nej, min vän, stanna, låt oss samtala litet, låt se om du icke först vill bättra dig! Om icke presten får en sådan rätt, hvad blir då följderna? Jo, alla verkligt samvetsömma prester skola, om de icke hållas kvar af sina inkomster, lemna en sådan ställning. Det blir svårt, det blir ett martyrskap för samvetena!

Men, mine herrar, ehuru jag för min del, jag säger det än en gång, kunde vara med om den uteslutna 14 §, derest icke dess mom. 3 vore, så innefattar likväl förslaget så många andra paragrafer, hvilka äro af den beskaffenhet, att de icke kunna af mig godkännas, och jag ber därför att vördsamt få yrka afslag å hela förslaget.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman, mine herrar! Jag skall först be att få instämma i hvad herrar lektorerna Waldenström och Kardell yttrat rörande detta förslag. Då vi nu emellertid fått rätt att yttra oss öfver förslaget i dess helhet, skall jag be att få säga blott några få ord rörande § 7, der det bland annat heter: "Å annat rum än i kyrka må nattvardsgång hållas endast der särskilda ortsförhållanden sådant krafva och biskopen

Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvård.
(Forts.)

finner skäl att gifva sitt bifall dertill". Hade denna paragraf fått den lydelse, som påyrkats af justitieråden Afzelius och Isberg, så skulle jag för min del icke haft något att anmärka mot densamma, d. v. s. om detta stadgande endast hade afsett den offentliga nattvardsgången; men då deras anmärkning icke ledt till något resultat, kan jag för min del icke vara med härom. Jag kan väl förstå, att komiterade såväl som kyrkomötet och andra höga vederbörande med denna paragraf ha haft för afsigt att värna om kyrkan och bevara åt henne det heliga sakrament, hvarom denna paragraf handlar, och derom är ju icke annat än godt att säga; men denna paragraf har dock detta oaktadt ett sådant innehåll, att den — jag vill icke säga att den är afsedd eller egnad dertill, men åtminstone leder den till det drakoniska resultatet, att den komme att skapa tusentals lagöfverträdare i vårt land. Ty det fins tusentals fromma män och qvinnor i vårt land, som för sitt samvetes skull icke anse sig kunna i statskyrkan begå nattvarden tillsammans med personer, hvilkas hela lif och väsen ådagalägga allt annat än gudsfruktan och fromhet. Och då jag har den öfvertygelsen, att samvetsfriheten är en bland våra dyrbaraste rättigheter, kan jag för min del icke deltaga i ett beslut, som skulle kränka denna frihet. Jag tror för öfrigt, att om våra prester, statskyrkans prester nemligen, icke kunna genom den magt, som ligger i ordets förkunnande, till kyrkan återföra de vilseförda fåren, skall detta icke lyckas genom hårda och stränga lagparagrafer. Man kan visserligen svara mig härpå, att denna paragraf icke innehåller något egentligen nytt, utan är af ungefär samma innehåll som nu gällande lag. Vi hafva förut i dag från statsrådsbänken mycket riktigt hört anmärkas, att den nuvarande lagen i detta hänseende är så gammal och urmodig, att den rent af är antiqverad. Jag vill då hemställa till herrarna, huruvida det är lämpligt och riktigt, att vi här arbeta med att försöka restaurera dessa antiqviteter, huruvida det är lämpligt att nu återupplifva dessa bestämmelser, så att de med förnyade krafter skola komma att drabba just de personer, som — jag är öfvertygad derom — vederbörande icke afsett att de skulle drabba, utan snarare tvärtom.

För öfrigt kan man också säga, att denna lag icke är så farlig, att det skulle medföra någon våda att antaga densamma. Jag har nemligen sökt utforska, hvilket äfventyr ett öfverträdande af denna lag skulle medföra, men jag har icke kunnat finna något sådant stadgadt i lagförslaget, och således skulle, för den händelse detta förslag upphöjdes till lag, hela lagen blifva utan någon verklig betydelse. Vederbörande, som hade att öfvervaka helgden af denna lag, skulle knappast sjelfva veta, hvad de i det ena eller andra fallet skulle göra gent emot dem, som icke ville lyda och rätta sig efter densamma. Dock torde det möjligen kunna hända, att en eller annan skulle kunna leta ut något sätt att trukassera sådana personer, som för sitt samvetes skull icke kunna deltaga i nattvarden i statskyrkan, och det är därför, som jag icke kan vara med om denna paragraf. På grund häraf och på grund

af de anmärkningar, som förut blifvit framställda mot förslaget nära nog i dess helhet, skall äfven jag be att få yrka afslag å hela förslaget.

*Ang. lag om
enskild själa-
vård. kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)*

Herr Redelius: Då jag förra gången hade ordet, framställde jag tvenne yrkanden, det ena i afseende å nu föredragna §§ 5 och 13, beträffande hvilka jag anhöll om proposition å bifall till Kongl. Maj:ts förslag och afslag å utskottets hemställan, det andra i afseende å § 14 af Kongl. Maj:ts förslag, der jag yrkade återremiss. Nu måste jag emellertid återtaga det senare yrkandet af det skäl, att den deri afsedda paragrafen ännu icke är föredragen, ehuru man tillåtits yttra sig öfver förslaget i dess helhet. Jag ber därför att för närvarande få återtaga det senare yrkandet.

Jag känner mig visserligen mycket frestad att, medan jag nu har ordet, besvara ett par talare, som efter mig hade ordet; men jag tror, att jag gör kammaren en större tjänst med att afstå derifrån. Jag kan dock icke underlåta att säga ett par ord med anledning af hvad som yttrades af en talare på stockholmsbanken, som hade mycket att säga om friförsamlingarne. Han betonade, hvilket jag också vill göra, fastän jag har en med hans olika uppfattning, det efter hans uppfattning kristliga. Jag ber endast att få erinra derom, att vi ha en dissenterlag, att det står fritt att utträda ur svenska kyrkan för hvar och en, som anmäler sig dertill, han behöfver endast uppgifva, till hvilken främmande kristen troslära han bekänner sig. Om nu denne talare och så många med honom — något som jag icke känner — ha så mycket att klaga öfver i afseende å vår kyrkas lära och ordning, så förundrar jag mig öfver att dessa personer och de med dem liktänkande stanna qvar i kyrkan. Jag kan icke tänka mig något annat än att de finna vår svenska kyrkas ordning vara mycket bättre och fördelaktigare att lefva uti än en frikyrkas, ty i annat fall skulle de naturligtvis icke vilja stanna qvar der.

Vidare ställes till mig en direkt fråga, hvilken jag kanske icke bör helt och hållet undandraga mig att besvara, och den frågan gälde presterskapets kontroll öfver skolundervisningen. Jag har så litet — det måste jag säga — att meddela om min erfarenhet i detta afseende från mitt nuvarande verksamhetsområde der hemma. Dock är det något. Jag kan upplysa om att det finnes äfven frikyrkliga der; det finnes några få. Der finnes en och annan baptist, hvars barn gå i skolan som de andra barnen. Jag har icke hört uppgifvas af lärarne eller sjelf funnit, att någon åtskilnad göres vid undervisningen. Jag har icke hört något knot från vare sig föräldrar eller barn. Hvad särskildt konfirmationsundervisningen beträffar, kan jag meddela, att jag har en skara nattvardsungdom, som väntar på min återkomst från riksdagen. Jag började undervisningen i höstas och fortsatte den under september, oktober, november och december månader. Bland dessa finnas baptisters barn, hvilka på egen begäran fått tillträde till undervisningen. — Jag vet icke, om jag med dessa upplysningar varit den, som framställde frågan till mig, till nöjes, men då han

Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)

särskildt vände sig till mig, ansåg jag det vara lämpligt att med-
dela honom dessa upplysningar. — Här kan icke blifva fråga om
något samvetstvång.

Med anledning af hvad den talare, som näst före mig hade
ordet, yttrade om obenägenheten hos dissenters att gå till natt-
varden i den svenska statskyrkan tillsammans med andra perso-
ner, som hade olika tankar och förde ett annat lefverne än dessa,
ber jag att, med all respekt för olika tänkande och samvetets bud,
ändock få säga, att jag för min del icke kan fatta, att, om jag
faller ned vid nattvardsbordet, jag har något gagn af om det ligger
— må uttrycket tillåtas mig — en Johannes evangelist bred-
vid mig på ena sidan, och jag tror icke heller, att jag skulle ha
någon skada af om der finnes en Judas på den andra. Jag tror
icke, att detta har något att betyda. Men jag förundrar mig öf-
ver att, om man är så ömtålig i detta hänseende af brist på kyrko-
tukt, man ändå motsätter sig all kyrkotukt för den svenska kyr-
kan. Det anser jag vara inkonseqvent, och det vill jag ha anmärkt.

Herr Wellander: Herr talman, mine herrar! Endast ett
par ord. En ärad talare har här uttalat den uppfattningen, att
man genom att antaga § 5 i Kongl. Maj:ts förslag skulle införa
ett "legalt konfirmationstvång". Denna anmärkning, som man
synes hafva tillmätt en ganska stor vikt, är emellertid oriktig;
och som den icke blifvit af någon annan talare bemött, skall jag
tillåta mig att erinra om innehållet i 3 mom. af den nu föredragna
§ 5, sådant detta moment är i Kongl. Maj:ts förslag affattadt.
Det heter der: "Då barn, som åtnjutit konfirmationsundervisning,
åstundar att konfirmeras, må det ej af föräldrar eller målsman der-
ifrån hindras". Detta stadgande angifver ju alldeles tydligt, att kon-
firmationen är för barnet en fullkomligt fri sak. — Jag vågar vid
denna sena timme icke längre upptaga kammarens tid och skall
derför endast yrka bifall till de föredragna paragraferna, sådana
de lyda enligt Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Jönsson i Mårarp: Jag ber endast att till protokollet
få antecknad, att äfven jag yrkar afslag å förslaget.

Öfverläggningen var härmed slutad. Sedan herr talmannen
till särskilda propositioner upptagit såväl utskottets förslag som
de under öfverläggningen framställda, ännu återstående yrkandena,
afslög kammaren såväl utskottets som Kongl. Maj:ts förslag.

Efter föredragning vidare af § 14 anförde:

Herr Bruzelius: Herr talman! I konseqvens med det beslut,
som nyss fattades, tager jag mig friheten äfven nu yrka afslag å
såväl utskottets som Kongl. Maj:ts förslag.

Vidare yttrades ej. Paragrafen afslogs.

Herr Themptander begärde nu ordet och yttrade: Jag vägar hemställa, om icke den utgång frågan fått i de föregående paragraferna, må kunna befria oss från att höra hela det återstående förslaget uppläsas. Här eger ju ett sådant samband rum mellan förslaget skilda delar, att då vi afslagit förslaget i vissa paragrafer, de öfriga måste dela samma öde. Jag föreslår alltså, att de återstående paragraferna ej må uppläsas.

*Ang. lag om
enskild själa-
vård, kon-
firmation och
Herrens he-
liga nattvard.
(Forts.)*

Herr Bruzelius: Jag ämnar framställa samma yrkande som herr Themptander och förenar mig således däri.

Den af herr Themptander gjorda hemställan bifölls, hvarefter samtliga återstående §§ 1—4, 6—12 samt 15 och 16 hvar efter annan afslogos; och förklarades utskottets förslag till rubrik och *ingress* för lagförslaget hafva förfallit i följd af kammarens i ämnet redan fattade beslut.

Slutligen förklarades utskottets under punkten 1 gjorda hemställan vara genom samma beslut besvarad.

Utskottet hemställde vidare under punkten 2, att Riksdagen ville godkänna det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget till lag angående jordfästning.

*Om förslag
till lag an-
gående jord-
fästning.*

Efter uppläsande af denna utskottets hemställan anförde:

Herr Waldenström: Det kan visserligen synas vara af temligen underordnad vikt, huruvida kammaren antager eller förkastar det här föreliggande förslaget till lag angående jordfästning. Men det finnes dock en punkt i detsamma, med anledning af hvilken jag skulle vilja yrka afslag. Det är sista delen af § 7 der det står: "Vid jordfästning i stillhet böra endast närvara den dödes anhöriga, om sådana finnas och inställa sig, samt de personer, hvilka äro oundärliga för den dödes jordande. Ej må vid sådan jordfästning förekomma klockringning, sorgmusik, sång eller liktal." Detta är ett stadgande, som naturligtvis aldrig kan göras effektivt. Ty om det vid en sådan jordfästning skulle inträffa, att äfven några af den afidnes *vänner* infunne sig, ja, att de uppstämde en sång eller att någon af dem hölle ett sorgetal, så frågas, hvad man ville eller kunde göra för att afstyra detta, eller hvad straff man ämnade ålägga de felande. Jag tror icke, att det är lämpligt att i en lag framställa, hvad man *önskar*, att människor *må* göra; i lagen skall stå, hvad man *fordrar*, att människor *skola* göra eller icke göra. Man bör därför icke skriva ett lagbud, om hvilket man vet, att man icke kan åstadkomma att det efterlefves. Herr talman! Jag yrkar afslag äfven å den nu föredragna punkten.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Gilljam: Trots den föregående talarens yrkande skall jag dock be herrarna icke vara alltför snabba att afslå det nu föreliggande lagförslaget därför, att en anmärkning gjorts mot ett uttryck i en paragraf i detsamma. Jag anhåller att få fästa uppmärksamheten

Om förslag
till lag an-
gående jord-
fästning.
(Forts.)

på att det står: "böra endast närvara". Man kan naturligtvis icke tvinga folk att vara borta, och därför har också användts ordet "böra".

Hvad beträffar "sorgmusik, sång och liktal", så kan sådant visserligen icke af presten förhindras; men hvad som kan förhindras, det är att presten är närvarande dervid. Han går sin väg innan sorgmusiken, sången eller talet börjar. Klockringning deremot kan ju icke komma i fråga, utan att presten lemnar sitt bifall dertill.

Herr Waldenström: Ja, om i 7:de paragrafen stode, hvad herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet anmärkte, att presten hade rätt att gå sin väg, innan sorgmusik, sång eller liktal förekomme, då skulle jag ej hafva sagt ett ord mot paragrafen. Men nu står der blott: "Ej må vid sådan jordfästning förekomma klockringning, sorgmusik, sång eller liktal". Och det är något helt annat. Att jag yrkade afslag på hela lagen, var ju naturligt, ty om en paragraf faller, sedan Första Kammaren fattat sitt beslut i frågan, så faller i alla fall hela lagen. Jag kan emellertid nu gerna inskränka mig till att yrka afslag på endast den 7:de paragrafen. Det har samma verkan.

Herr Bruzelius: Jag skall taga mig friheten yrka bifall till utskottets hemställan i denna punkt; och jag gör det särskildt därför, att jag är så öm om den bestämmelse, som förekommer i 6:te paragrafen af lagförslaget, att jag med hänsyn dertill yrkar bifall till den nu föredragna punkten.

Herr Ericsson i Väsby: Jag är af den åsigt, att det gör sak samma, huru man förfar vare sig med mig eller någon annan efter döden. Jag fäster därför icke mycken vikt vid föreliggande förslag. Men det är, såvidt jag kan fatta, någonting ovanligt, att i ett lagförslag, utgåendet från statskyrkligt håll, det tages ett steg framåt, enär, i vanliga fall åtminstone, de lagförslag, som utgå från statskyrkligt håll, afse att taga ett steg tillbaka. Mot föreliggande lagförslag har jag därför icke något att anmärka. Om jag mot detsamma skulle göra någon anmärkning, så vore det mot 5 §, der det står: "I särskild, mindre högtidlig ordning skola dödfödda barn jordfästas." Jag vill med afseende på denna paragraf fråga herrarne: hvad bör man hafva för betänkligheter mot att gifva det lilla dödfödda barnet samma högtidliga begrafning som andra människor? Inte skulle sådant vanbelga vårt land eller vår statskyrka, ty inte kan väl barnet rå för, att det kommit dödfödt till världen?

Jag anser föreliggande lagförslag bättre än det förslag vi nu ha i samma ämne. Ty om för närvarande ett litet barn dör, innan det hunnit få det s. k. statskyrkans dop, äro statskyrkans prester stälda inom en sådan ram — jag har sjelf talat med prester derom — att, då de komma för att jordfästa barnet, de äro liksom rädda för detsamma: de läsa Herrens välsignelse, och så springa

de. Då jag, såsom sagdt, funnit det odöpta barnet i förevarande lagförslag uteslutet från att jordfästas i stillhet, och förslaget sålunda går ett steg i rätt riktning, ber jag att få yrka bifall till detsamma.

Om förslag till lag angående jordfästning.
(Forts.)

Herr Ekman: Jag skall be att få förorda detta förslags antagande, ty det har ett afgjort företräde framför det nu gällande förslaget i samma ämne, och det just i den paragraf, som den senaste talaren berörde.

Det är nemligen för närvarande föreskrifvet, att dödfödda och odöpta barn skola jordfästas i stillhet. I föreliggande lagförslag uteslutes från sådan jordfästning odöpta barn. Jag tycker, att, sådan lagen för närvarande är, det bör kännas temligen hårdt för t. ex. baptister, som af öfvertygelse icke döpa sina barn, att, vid jordfästning af ett sådant barn, fadern och modern till barnet icke kunna få, tillsammans med en större procession, följa sitt barn till grafven.

Jag anser därför, att förevarande lagförslag har företräde framför nu gällande, och yrkar sålunda bifall till detsamma.

Herr John Olsson: Då vi redan lyckligt och väl expedierat 1:sta punkten uti det i förevarande betänkande behandlade från kyrkomötet utgångna lagförslag, tycker jag, att vi gerna kunde göra processen kort äfven med den 2:dra punkten.

Jag ber därför att få yrka afslag å punkten.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen, enligt de gjorda yrkandena, propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å såväl nämnda hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet framlagda lagförslag, och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Herr John Olsson begärde likväl votering, hvilken och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som bifaller lagutskottets hemställan i 2:dra punkten af utlåtandet n:o 27, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit utskottets öförmälda hemställan och Kongl. Maj:ts i ämnet framlagda lagförslag.

Omröstningen visade 101 ja mot 42 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Andra Kammarens Prot. 1894. N:o 19.

§ 8

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>A. Hahn</i>	under 12 dagar fr. o. m. den	17	dennes
”	<i>A. P. Gustafsson</i>	12	17	”
”	<i>L. Eriksson</i> i Bäck	12	17	”
”	<i>O. G. Erikson</i> i Öfre Odensvi	10	19	”
”	<i>Folke Andersson</i>	9	19	”
”	<i>C. G. Bäckgren</i>	11	18	”
”	<i>C. Rydberg</i>	10	17	”
”	<i>K. E. Holmgren</i>	12	17	”
och	<i>A. Olsson</i> i Mårdäng	12	17	”

§ 9.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

statsutskottets utlåtande n:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående anslagen till fullbordande af artillerietablisementet i Östersund;

bevillningsutskottets memorial och betänkande, n:o 8, i anledning af återremiss af 1:sta punkten i bevillningsutskottets betänkande n:o 6, angående vissa delar af allmänna bevilningen; och

n:o 9, i anledning af väckt motion om frihet för vissa frälseräntegifvare från tilläggsbevilling.

lagutskottets memorial n:o 30, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut med föranledande af utskottets hemställan i dess utlåtande n:o 11 öfver väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande den kommunala rösträtten på landet; samt

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7; angående ifrågasatt skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om företagande af en allmän undersökning af de sanitära förhållandena vid fattigvårdsanstalterna i riket.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 10,²⁵ e. m.

In fidem

Hj. Nehrman.

Rättelse

i Andra Kammarens protokoll n:o 17.

Sid. 42, rad. 19 uppifrån *står*: redogjort
läs: redogjort
" " 35 " *står*: reservation
läs: konversation
